

ERIALASE EESTI KEELE
ÕPPEMATERJALID
ARVUTITEENINDUSE
ERIALALE

Signe Abel

Toimetanud Elle Sõrmus

TALLINN 2008

SISUKORD

Teema 1. Ergonoomiline töökoht.....	3
Teema 2. Arvuti mõju tervisele.....	10
Teema 3. Internet.....	15
Teema 4. Arvuti käivitamine.....	22
Teema 5. Abinõude leidmine.....	28

Erialase eesti keele õppematerjalid on mõeldud nii põhikooli kui gümnaasiumi baasil õppijatele, sest teemade käsitlemisel on kasutatud erineva raskusastmega tekste ja ülesandeid. Osaoskusi arendatakse tekstipõhiselt ja integreeritult, kuna eesmärk on valmistada õppijaid ette eestikeelses töökeskkonnas suhtlemiseks.

Tasuta jaotatav tiraaž.

Autor: Signe Abel

Toimetaja: Elle Sõrmus

Retsensendid: Diana Maisla, Kaili Kungas

Keeletoimetaja: Signe Põldsaar

Kujundaja: Tatjana Virulaine

Autoriõigus: Integratsiooni Sihtasutus

Erialaõppe ja keeleõppe lõimimisest

Õppematerjal vene õppekeeleaga kutseõppeasutustele

ISBN 978-9985-9916-2-6

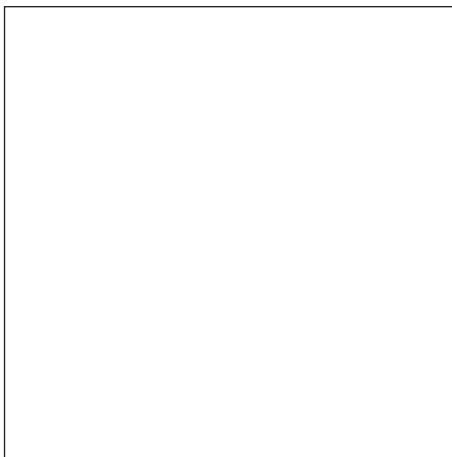
TEEMA 1. ERGONOOMILINE TÖÖKOHT

Teema lõpuks õppijad

- teavad, kuidas võiks olla sisustatud mugav ja tervislik töökoht;
- oskavad oma seisukohti põhjendada;
- oskavad kasutada eestikeelseid info otsimise võimalusi.

SISSEJUHATAV ÜLESANNE

1. Kuula teksti nr 1 ja täida joonis!

RÄÄKIMINE

2. Tutvusta oma klassikaaslastele, kus asub sinu kodus arvuti. Arvesta allolevaid aspekte.

Arvuti asukoht ruumis: arvutilaud on nurgas, toa keskel, akna all.

Valgustus: ruumis on laevalgusti; laual, seinal või põrandal on kohtvalgusti; ruumis on palju aknast langevat valgust; ruum on küllaltki pime.

Toatemperatuur ja õhk: toas on sooja pluss ... kraadi, ruumi on vaja tuulutada akna kaudu, ruumis on välja ehitatud hea ventilatsioonisüsteem.

SÕNAVARA

3. Tõlgi sõnad ja leia need tekstist.

vaateväl/i, -ja, -ja, -ju

kulu, -, -, -sid

ran/ne, -dme, -net, -dmeid

küünar/vars, varre, vart, varsi

paratamatult

hõlpsasti

mahuta/ma, -da, -n

eemalda/ma, -da, -n

õhu/vahetus, -e, -t

vahemik, -u, -ku

lii/ges, -kme, -gest, -kmeid

para/s, -ja, -jat, -jaid

tinglikult

sisesta/ma, -da, -n

muretse/ma, -da, -n

valgusallika/s, -, -t, -id

LUGEMINE

4. Vali igale lõigule sobiv pealkiri. Põhjenda oma valikut.

- a) Hiir
- b) Töölaud
- c) Valgustus
- d) Ventilatsioon
- e) Klaviatuur
- f) Abivahendid
- g) Mikrokliima
- h) Arvutitool

Milline peab olema arvutiga töötaja ergonoomiline töökoht?

See küsimus viib paratamatult olukorrani, mis paneb meid mõtlema mugavast, sobivast ja optimaalsest töökohast arvuti taga. Kui räägitakse arvutitöökohast, siis tavaliselt mõeldakse selle all arvutit, korralikku töölauda, töötooli. Tegelikult algab korralik ja ergonoomiline arvutitöökoht ruumist, kus inimene teeb oma igapäevast tööd arvutiga. Milline siis peaks olema see inimesega sobiv, temale mugav töökoht?

1. _____ Arvutiga töötaja töökoht tuleb planeerida nii, et otsesed valgusallikad ei asetseks töötaja otseses vaateväljas, akendel peab olema ees valgust reguleeriv kate.

2. _____ Tööruumis peab olema piisavalt ruumi vabalt liikumiseks. Mõõda ei saa minna mikrokliimast, mille all mõeldakse ruumi temperatuuri, niiskust ja õhu liikumise kiirust. Töötamiskohal peab olema ka piisav õhuvahetus.

Kontoritööd peetakse kerge koormusega füüsiliseks tööks ning sellise töö tegemisel on energiakulu tunnis väike. Kuna energiakulu on väike, siis töökeskkonna optimaalseks õhutemperatuuriks on 20–25 °C sõltuvalt aastaajast.

3. _____ Töölaud peab olema piisavalt suur, et mahutada sellele käepäraselt kõik tööks vajalik, ning reguleeritav vastavalt kasutaja füüsilistele omadustele. Tööpind jaotatakse tinglikult kolmeks tsooniks. Esimeses tsoonis (ca 20 cm) paiknevad vahendid, mida kasutatakse kõige enam – hiir ja klaviatuur. Selles tsoonis väsivad käed kõige vähem. Teine tsoon (ca 70 cm) on ala, kus käed viibivad perioodiliselt. Kolmas tsoon on piirkond, kus käed viibivad harva ning sinna peaks paigutama ka harva vajaminevad asjad. Jalgade jaoks peab lauaalune piirkond olema paraja sügavusega, soovitatavalt 60 cm.

4. _____ Töötool peab vastama selle kasutaja füüsilistele (kasv, kehakaal) omadustele. Tool peab olema püsikindel, reguleeritava seljatoe ja istme kõrgusega. Istme servad peavad olema ümarad, et vähendada survet reie tagaküljele.

Istumisel on soovitatav selline töötooli kõrgus, et moodustuks reie ja sääre vaheline 90-kraadine nurk. Sama nurka on soovitatav hoida keha ja reie vahel.

Toolsi käetoed peavad olema hõlpsasti reguleeritavad vastavalt sellel istuja vajadustele. Samuti võiksid need olla kergesti eemaldatavad, juhuks kui töölaud on U-kujulise väljalõikega. Selline töölaud võimaldab töötajal toetada käsi lauale ning puudub vajadus käetugede järgi.

Kuvari ekraani ülemine äär peab asetsema silmade horisontaalsest kõrgusest 15–45 kraadi allpool, mis on optimaalseks vaatenurgaks.

5. _____ Ülakeha ebamugavustunde ja väsimuse vähendamiseks on oluline töövahendite käepärasus. Pikaajalise sisestustöö juures on vajalik abivahend dokumentihoidja, mis tuleb paigutada kuvari külge või ekraani kõrvale.

Oluline on ka randmetugi, mille eesmärgiks on randme fikseerimine liigesele kõige sobivasse asendisse. Oluline on hoida randmed ühel joonel küünarvarre suhtes.

6. _____ Arvutihiir peab olema sobiv käe mõõtmetega ja selle liigutamine peab olema kerge. Uue arvutihiire muretsemisel on kõige parem ise järele proovida, milline hiire kuju sobib teie käega.

7. _____ Klaviatuuride valik on lai, tuleb ainult välja valida sobivaim. Näiteks kaheks jaotatud klaviatuur säilitab käte loomuliku asendi, kuna mõlemad klaviatuuri pooled on keeratud üksteise suhtes sobiva nurga alla.

Praktiline Arvutikasutaja nr 5/2005

GRAMMATIKA

5. Muuda lauseid näite eeskujul.

Näide: Arvatakse, et *mis? on = Mida?* peetakse *milleks?*

Mis? paneb mõtlema millest? või mille üle? = mis? sunnib mõtlema millest? või mille üle?

1. Arvatakse, et kontoritöö on füüsiline töö. →
2. Arvatakse, et töövahendite käepärasus on eduka töö pant. →
3. Oma tervise eest hoolitsemine sunnib meid mõtlema ergonoomilisest töökohast. →
4. Sisukas artikkel sunnib meid mõtlema loetud teema üle. →

SÕNAVARA

6. Leia sõnadele sobivad kirjeldused.

1. valgusallikas	a) Kõik, mis on käe ulatuses.
2. mikrokliima	b) Näitab meile valgust.
3. käepärane	c) Koht, mille peale on võimalik käsi toetada.
4. käetoed	d) Määrab kindlaks randme asendi.
5. vaatenurk	e) Ala, mida inimene vaatab.
6. randmetugi	f) Nurk, kus inimene istub.
	g) Ruumis olev temperatuur, niiskus ja õhuhüümine.

RÄÄKIMINE

7. Leia tekstist vastused.

1. Mida tähendab „ergonoomiline töökoht“?
2. Kuidas peaksid olema laua peal jaotatud erinevad esemed?
3. Missugused on sobiv töötool ja istumisasend?
4. Millised on mugavad abivahendid?
5. Miks peab arvutiga töötaja töökoht olema ergonoomiline?
6. Miks peaks töötamiskohas olema piisav õhuvahetus?

GRAMMATIKA

8. Vali, kas *ma-* või *da-*infinitiv.

1. Olukord paneb meid (mõtlema, mõelda) oma tervisest.
2. Töökoht tuleb (planeerima, planeerida) nii, et valgus ei paistaks näkku.

3. On vaja ka (arvestama, arvestada), et inimesel peab (olema, olla) piisavalt liikumisruumi.
4. Kindlasti on vaja meeles (pidama, pidada), et vajalik on korralik õhuvahetus.
5. Et kõik mahuks töölauale, peab töölaud (olema, olla) piisavalt suur.
6. Sageli kasutatavad esemed peaks töötaja (paigutama, paigutada) käeulatusse.
7. Kuna inimese kasv on individuaalne, siis peab töötool (vastama, vastata) kasutaja füüsilistele omadustele.
8. Tuleb (jälgima, jälgida), et tool oleks reguleeritav ja inimene istuks sellel õigesti.
9. U-kujuline töölaud võimaldab inimesel (toetama, toetada) käsi lauale.
10. Ka peab kuvari ekraani ülemine äär (asetsema, asetsema) silmade kõrgusest veidi allpool.
11. Kindlasti on oluline (fikseerima, fikseerida) randmete asend.
12. Arvutihiir peab (sobima, sobida) käe mõõtmega, et seda oleks kerge (liigutama, liigutada).
13. Seetõttu on enne hiire muretsemist kõige parem ise (proovima, proovida), missugune kuju on sobilik.
14. Klaviatuuri ostmiselgi tuleb inimesel endal sobiv välja (valima, valida).

KUULAMINE

9. Kuula teksti nr 2 ja tõmba joon alla sõnadele, millest tekstis räägitakse.
toolid, ventilatsioon, lauad, lambid, valgustus, prügikast, jäätmed, vaba ruum

KUULAMINE

10. Kuula teksti veel kord ja kirjuta lünka puuduv sõna.

- 1) Tööandjal tuleb töökoht kujundada selliselt, et säiliks heaolu ja _____.
- 2) Korralik sundventilatsioon _____ seisnud õhu värskes õhuga.
- 3) Et ruumis liikumine oleks ohutu, peab seal olema korralik _____.
- 4) Tööruumide koristamise ajal tuleb ruumist eemaldada kõik _____.
- 5) Ühe inimese kohta nõutakse tööruumis _____ m³ tühja ruumi.

RÄÄKIMINE

11. Võrdle järgmisi pilte. Kumb tööasend on õige, kumb vale? Põhjenda.

.....

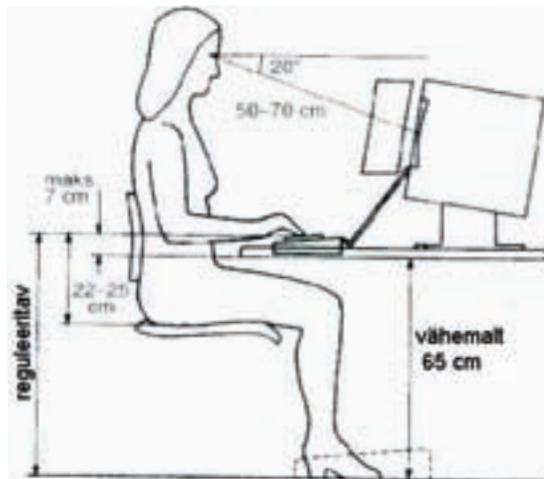

.....

RÄÄKIMINE (PAARISTÖÖ)

12. Jutusta järgmist pilti vaadates teemal „Missugune peaks olema ergonomiline töökoht?”

KIRJUTAMINE. RÄÄKIMINE

13. A . Koosta infovoldik, mille eesmärk on anda nõu arvutiga töötavale inimesele. Pealkirjasta see „Hoiame oma tervist!”
B. Tutvusta oma voldikut teistele.

RÄÄKIMINE

14. Kanna joonisele esemed sellest toast, kus asub sinu arvuti. Ära unusta joonisele märkida valgusallikaid. Märgi, kus on aken/aknad ja uks/uksed. Tutvusta oma arvutituba teistele.

Toa suurus: _____ m².

Ruumi kõrgus: _____ m.

Valgustus: üldvalgustus/kohtvalgustus (valida sobiv).

Ventilatsioon: loomulik ventilatsioon / sundventilatsioon.

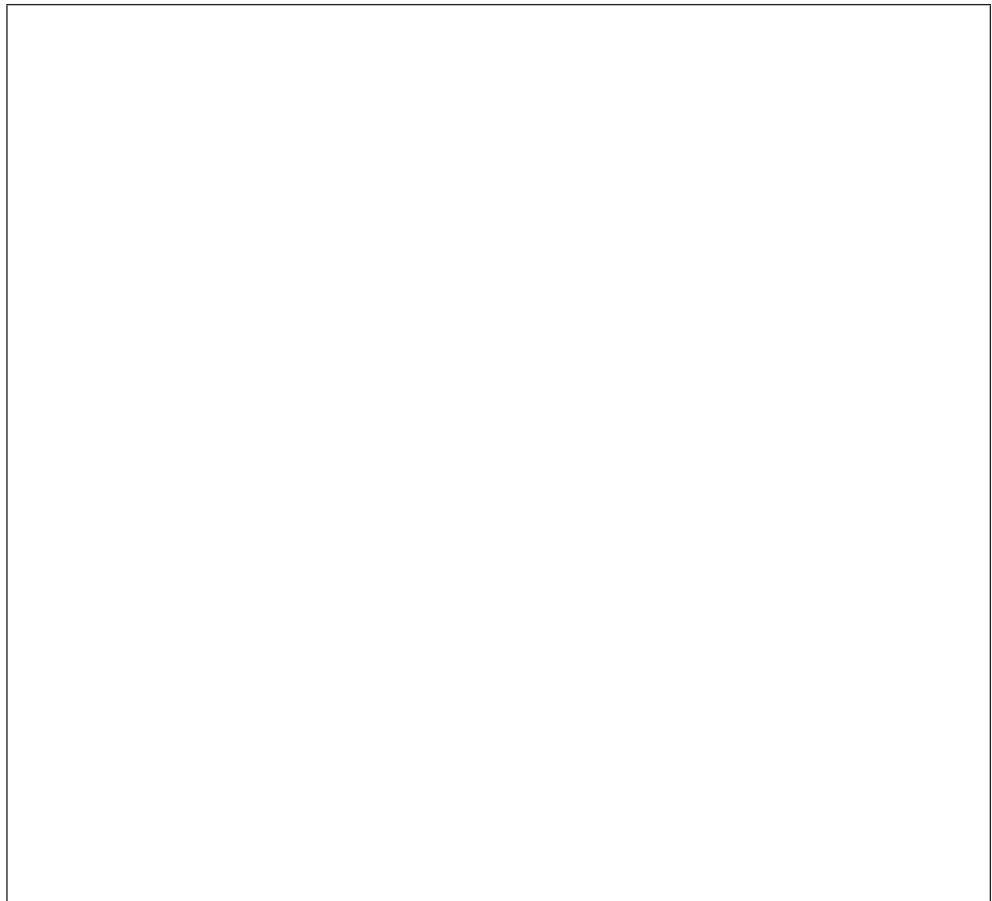
Põrandakate: vaipkate/linoleum/parkett/puupõrand.

Akende arv: ____

Uste arv: ____

Aknakatted: kardinad/ruloo/ribikardinad/pitskardinad.

Mööbel: _____

RÄÄKIMINE (RÜHMATÖÖ)

15. Sisusta enda maitse järgi arvutiga töötamise ruum/kabinet.

Raha on selle jaoks ... krooni: tehnika/arvuti ostmiseks ... krooni, mööbli soetamiseks ja transpordiks ... krooni, valgustuse paigaldamiseks ... krooni.

Täida järgmine ankeet.

Täitmise kuupäev:

Külastasin **tehnika ja arvutivahendite** ostmiseks järgmisi kodulehti:

Valisin järgmised vajalikud esemed: (ese, hind, ostukoht)

Ostukoha valiku põhjendus:

Kauba (tehniliste näitajate) valiku põhjendus:

Külastasin **mööbli** ostmiseks järgmisi kodulehti:

Valisin järgmised vajalikud esemed: (ese, hind, ostukoht)

Ostukoha valiku põhjendus:

Kauba valiku põhjendus:

Külastasin **valgustite** ostmiseks järgmisi kodulehti:

Valisin järgmised vajalikud esemed: (ese, hind, ostukoht)

Ostukoha valiku põhjendus:

Kauba valiku põhjendus:

Viited, kust informatsiooni leiab:

www.enter.ee, www.ordi.ee, www.mac.ee, www.k-arvutisalong.ee, www.dell.ee, www.soomemoobel.ee, www.on24.ee, www.sistuspood.ee, www.sotka.ee, www.12tooli.ee, www.key.ee, www.ehitusmaterjalid.ee, www.rautakesko.ee, www.espak.ee, www.k-raua.ee

KOKKUVÖTTEV ÜLESANNE**16. Kasuta Interneti ja soorita ülesanded.**

1. Kirjuta sellelt kodulehelt välja kuus valgustusega seotud nõuannet.

http://www.tihemetsa.ee/koolitus/Kaugopel/2003/kursus6/ergonoomika.htm

2. Külasta raamatukaupluse kodulehte *http://www.apollo.ee* ja otsi, kas ja missuguseid ergonoomika-teemalisi raamatuid on seal müüdnud. Kirjuta välja raamatu pealkiri ja lühitutvustus.

3. Külasta kodulehte *http://www.tervispluss.ee/42600* ja kirjuta sealt välja, missuguseid vaevusi põhjustab pidev arvutiga töötamine. Leia samuti, mis värvi soovitatakse kontoris kasutada.

4. Leia elektroonilisest riigiteatajast **TÖÖTERVISHOIU JA TÖÖOHUTUSE SEADUS** (*http://www.riigiteataja.ee*) ning vasta küsimusele: kes on töökeskkonnaspetsialist?

5. Külasta kodulehte *http://woman.delfi.ee/tervis/tervisetestid/*. Leia sealt link „Kui stressitundlik te olete?” Ava see ja lahenda tervisetest. Kirjuta, mitu punkti sa kokku said, loe läbi enda kohta käiv hinnang ja kommentaari seda.

6. Mitut eestikeelset arvutiajakirja on võimalik tellida? Nimeta need. Kasuta otsinguportaali *neti.ee*.

TEEMA 2. ARVUTI MÕJU TERVISELE

Teema lõpuks õppijad

- teavad, kuidas mõjub pidev arvutiga töötamine tervisele;
- teavad, missuguseid nõudeid ja juhiseid peab täitma tööandja;
- oskavad anda kaaslasel võimlemisharjutuste juhiseid.

SISSEJUHATAV ÜLESANNE

1. Arutage, mille tõttu tekivad arvutiga töötades inimestel tervisehäädad.

SÕNAVARA

2. Tõlgi sõnad oma emakeelde.

kuvar, -i, -it, -eid

tähelda/ma, -da, -b

katkematu, -, -t, -id

valuaisting, -u, -ut, -uid

töövõimetus, -e, -t

peegeldu/ma, -da, -b

sundasend, -i, -it, -eid

eralda/ma, -da, -b

kontaktläätsed/d, -de, -i

LUGEMINE

3. Leia küsimustele paremalt poolt vastused.

1. Kas kuvar ohustab millegagi inimest?	a) Mõningatel kasutajatel on täheldatud peavalusid ning käte, randmete, käsivarte, kaela, õlgade või seljavalusid, eriti just pärast pikaajalist katkematut tööd kuvariga. Üldjuhul need valuaistingud mööduvad, kuid mõningatel juhtudel võivad need muutuda püsivaks ning seega põhjustada töövõimetus.
2. Kas kuvariga töötamine võib põhjustada peavalu ja muid valuaistinguid?	b) Tööandja saab stressi vähendada töötaja piisava väljaõppega ning kasutatava programmi ja tööülesannete töötaja võimetega vastavusse viimisega.
3. Kuidas on võimalik vältida eelpool mainitud valusid?	c) Peavalu tekib, kui ilmneb mõni järgmistest asjaoludest: ekraani peegeldumine, pildi kehv kvaliteet, erineva tugevusega prillide kandmise vajadus, stress, kasutatav kehv tehnoloogia, ekraani vaatamine pika aja vältel ilma vaheaegadeta, sundasendid.
4. Miks põhjustab kuvariga töötamine peavalusid?	d) Kuvarit on sageli nimetatud erinevate terviseprobleemide põhjustajaks. Tegelikuses ei ole tekkinud probleeme põhjustanud mitte kuvar ise, vaid see, kuidas kuvariga töötatakse.
5. Kas kuvariga töötamine mõjub nägemisele?	e) Kuvar eraldab soojust ning võib muuta õhu kuivemaks. See põhjustab kontaktläätsede kandjatele ebamugavust silmades. Prillikandjad peaksid ebamugavuse korral pöörduma mugavamate prillide hankimiseks silmaarsti juurde.
6. Kas kontaktläätsede või prillide kandmine on probleemiks?	f) Probleeme saab tihti ennetada töökoha hea kujundamisega ja töökorraldamisega (nt tehes lühikesi puhkepause).
7. Mida teha, et vältida kuvariga töötamisel tekkivat stressi?	g) Pikaajaline kuvariga töötamine võib põhjustada silmade väsimist ja ebamugavustunnet, ka võib märgata nägemisprobleeme, mida enne kuvariga töötamist polnud.

Kersti Kruus „Mida peab teadma kuvariga töötamisel?”

LUGEMINE

4. Hinda oma arvutitöökohta. Kommentaarid leiad küsimustiku lõpust.

	jah/ei
1. Kas kujutis ekraanil on piisavalt hea kvaliteediga?	
2. Kas tähemärgid on loetavad?	
3. Kas kujutis ekraanil on stabiilne, st ei virvenda, ei värele?	
4. Kas ekraani heledus ja kontrastsus on reguleeritavad?	
5. Kas ekraani kalde- ja pöördenurka saab muuta?	
6. Kas ekraan on puhas ega peegelda?	
7. Kas klaviatuuri asend on mugav?	
8. Kas klaviatuuri kaldenurka saab muuta?	
9. Kas klaviatuuri sõrmitsemiseks on võimalik leida mugav asend?	
10. Kas klaviatuuri ja iseenda vahel on käte puhkamiseks piisavalt ruumi?	
11. Kas klaviatuur on peegeldusvaba?	
12. Kas märgid klaviatuuril on selgesti loetavad?	
13. Kas tööruumi mööbel on antud otstarbeks sobilik?	
14. Kas töölaual on piisavalt ruumi nii klaviatuuri, dokumentide jmt tarbeks?	
15. Kas mööbli pind on peegeldusvaba?	
16. Kas tooli kõrgus ja seljatoe asend on reguleeritavad?	
17. Kas tool on üldse töökorras ja istumisel stabiilne?	
18. Kas su asend töölaua taga on mugav?	
19. Kas töökeskkond tööruumis on ohtudest prii?	
20. Kas tööruumis on piisavalt ruumi liikumiseks?	
21. Kas tööruumi valgustus, mikrokliima ning müratase on optimaalsed?	
22. Kas tööruumis on õhk piisavalt värske?	
23. Kas kasutata tarkvara on sobilik?	
24. Kas oled piisavalt kompetentne töötamaks kasutatava arvutiprogrammiga ning see ei tekita sinus ülemäärast stressi?	

Kui said kõigile küsimustele vastata "jah", on sinu töökoht korras. Kui vastasid mõnele küsimusele "ei", siis peaksid püüdma need probleemid kiiresti lahendada, et vältida ebameeldivaid tervisehäireid.

<http://www.kliinik.ee/>

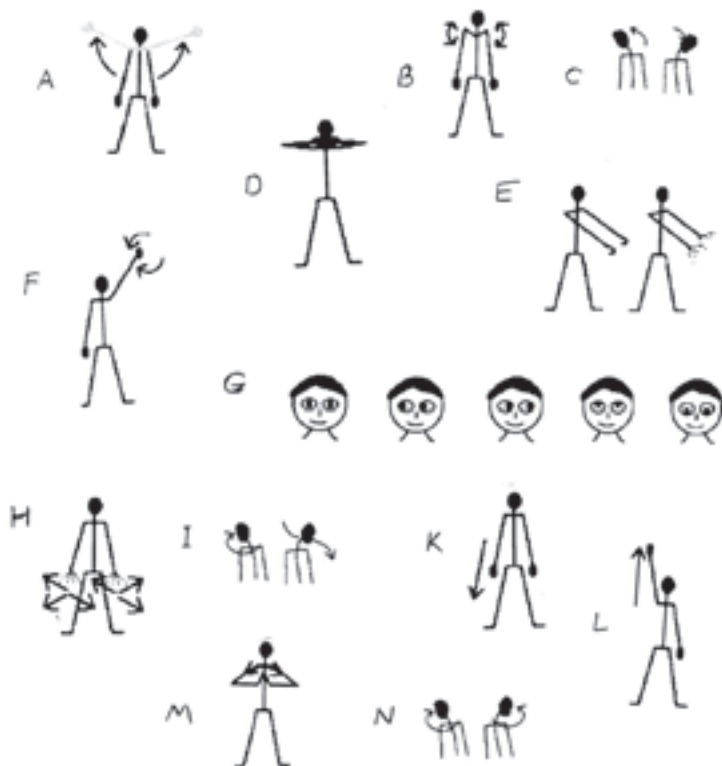
RÄÄKIMINE (RÜHMATÖÖ)

5. Aruta oma rühmakaaslastega testi tulemusi. Tehke oma vastustest kokkuvõte. Tutvustage tulemusi teistele rühmadele.

- Kas teie arvutitöökohad sobivad töötamiseks või mitte?
- Kas teie saaksite midagi muuta? Mida?
- Kas teie hinnangul näitab see küsimustik arvutitöökohta sobivust või mitte? Miks?

KUULAMINE

6. Kuula teksti nr 3 ja märgi iga pildi ette kuuldu teksti number.

SÕNAVARA

7. Tõlgi sõnad ja moodusta viie sõnaga laused.

tagama *mida?*

korraldama *mida?*

kõrvaldama *mida?*

ära hoidma *mida?*

ettepanekut tegema *mille osas?*

alla andma *kellele? mille osas?*

järele tegema *mida?*

tundma *mida?*

planeerima *mida?*

läbi viima *mida?*

vältima *mida?*

ellu viima *mida?*

nõu pidama *kellega? mille osas?*

kohustatud olema *mille osas?*

veenduma *milles?*

LUGEMINE. SÕNAVARA

8. Vali lünka õige sõna.

Tööandja on kohustatud viima töökohal läbi riskianalüüsi ja vajadusel _____ (1) või vähendama riske. Kui esinevad ohud on kindlaks tehtud ja riskid hinnatud, peab tööandja _____ (2) meetmed riskide vähendamiseks. Ka tuleb ____ (3), et töökoht vastab kehtestatud miinimumnõuetele. _____ (4) tööd nii, et töökuvariga vahelduks muude tööülesannetega. Ideaalis peab inimene ise _____

(5), millal on õige aeg väikest puhkepausi teha. Tööandjal tuleb _____ (6) neile töötajatele, kes töötavad kuvariga rohkem kui poole tööajast, tervisekontrolli mitte harvem kui kord kolme aasta jooksul, samuti tuleb tervisekontroll _____ (7) ka töötaja nõudmisel temal tekkinud nägemisprobleemide korral. Nägemisteravuse vähenemisel on tööandja _____ (8) muretsema töötajale vajalikud arvutiprillid või kokkuleppel töötajaga kompenseerima nende maksumuse. Kindlasti on vaja töötajatele ka _____ (9) töötervishoiu ja tööohutuse alane koolitus ja _____ (10) vajaliku teabe saamine, et olla kindel töötaja oskustes töötada kuvariga ohutult ning _____ (11) tema õigetes teadmistes ja oskustes kujundada töökoht vastavaks oma individuaalsetele vajadustele võimalike terviseprobleemide vältimiseks.

1) planeerima	kõrvaldama	korraldama
2) läbi viima	ettepanekut tegema	ellu viima
3) tagada	läbi viia	planeerida
4) Planeerige	Tagage	Kõrvaldage
5) tundma	oskama	korraldama
6) kõrvaldada	korraldada	vältida
7) kavatseda	ära hoida	tagada
8) kohustatud	nõu pidanud	alla andnud
9) kõrvaldada	tagada	läbi viia
10) ära hoida	vältida	korraldada
11) veenduda	järele teha	tagada

LUGEMINE. RÄÄKIMINE

9. Vali järgmistele lausetele sobivad lauselõpud. Võrdle oma vastuseid naabriga. Tutvusta teistele, mida olete asjast arvanud.

Arvutikasutaja meelespea.

- Istun laua taga võimalikult
a) õigesti b) mugavalt c) sirgelt
- Töövahendid panen endast
a) 12 cm kaugusele b) 20 cm kaugusele c) 80 cm kaugusele
- Pausi teen, kui olen töötanud
a) 1 tunni b) 2 tundi c) mitu tundi
- Oma kaaslase tervise pärast muret tunda
a) on endale kasulik b) ei ole endale kasulik
- Hiirega kaua töötades aitab käel puhata
a) hiirematt b) õige klaviatuur c) tugivahend
- hiire asemel klaviatuuri, kui see on võimalik.
a) Kasuta b) Ära kasuta
- Inimene võib küsida,
a) kas toas on ruumi b) kas tohib valgust sisse lülitada
c) mitu m³ õhku on ruumis
- Ühe tööpäeva jooksul peaks silmi puhkama vähemalt
a) 3 korda b) 13 korda c) 30 korda
- Kodus tuleb kasuks veidi
a) liha süüa b) pikutada c) uinuda

<http://www.ohutusnet.ee/>

KUULAMINE (PAARISTÖÖ)

10. Kuula teksti nr 4 ja kontrolli oma vastuseid.

KUULAMINE

11. Kuula teksti veel kord ja lõpeta laused.

1. Töövahendid peavad olema vähemalt cm kaugusel.
2. Paus tuleb pärast tundi töötamist.
3. Tööpäeva jooksul võiks teha pausi vähemalt korda.
4. Puhkeasendis võiks olla vähemalt minutit.

RÄÄKIMINE (PAARISTÖÖ)

12. Andke kordamööda juhiseid arvutist puhkamiseks mõeldud harjutuste tegemiseks.

KOKKUVÖTTEV ÜLESANNE

13. Osalesid oma kooli esindajana arvutialasel seminaril. Kirjuta kooli direktorile aruanne, milles märgi, kus ja millal seminar toimus, kes olid seminarist osavõtjad, millest seminaril räägiti. Tutvusta üht teemat põhjalikumalt. Tee ettepanek üle vaadata kooli arvutiklasside seisukord.

Paide Kutsekeskkool

Tallinna 82, Paide

Seminar „Enese tervisest hoolimine ja positiivne suhtumine on kõige alus”

Aeg: 13.–14.xx. 20xx

Osalejad: gümnaasiumide ja kutsekoolide õpilased.

Ettekanded:

Tervisekaitsetalituse Tallinna büroo spetsialist Mari Laaneväli „Miks arvutiga töötamine põhjustab tervisehädasid?”

Arstikeskuse töötavishoiuarst Karin Selisoo „Puhkehetked arvutiga töötamisel”.

Tööinspeksiooni Tartu büroo spetsialist Eve Püstak „Miks on oluline korralike töövahendite olemasolu?”

Paide Kutsekeskkooli juhiabi Mari Pöllula „Heade tööharjumuste kujundamine tööandja poolt”.

Tartu Annelinna gümnaasiumi õpilasomavalitsuse esimees Marina Sidorova „Õpilane ja arvuti”.

Rühmatöö „Mida ma ise saan ära teha, et arvutiga töötades hoida oma tervist?”

Info levitamise võimalusi: kooliraadio, koolileht, mitmesugused temaatilised üritused.

Lisainfo: www.paidekkk.arvuti.ee.

Registreerimine: seminar@paidekkk.edu.ee, Mari Pöllula, tel 57 891 280.

Aruande vorm:

1. Inimese nimi, kellele on aruanne adresseeritud.
2. Asutus, kus töötab adressaat.
3. Kuupäev, millal aruanne on koostatud.
4. Nimetus „Aruanne“.
5. Aruande sisu.
6. Aruande koostanud inimese nimi ja allkiri.
7. Aruande koostanud inimese kontaktandmed.

TEEMA 3. INTERNET

Teema lõpuks õppijad

- teavad, mis on wifi;
- oskavad selgitada, kuidas wifi kodus toimib.

SISSEJUHATAV ÜLESANNE

1. Kuidas on võimalik ühendada arvuti Interneti-võrguga? Missugust võimalust sa ise selleks kasutad?

-
-
-

SÕNAVARA

2. Tõlgi sõnad oma emakeelde. Leia sõnad tekstist.

andme/side, -, -t

juh/e, -tme, -et, -tmeid

krüpteeri/ma, -da, -b

laiali veda/ma, -da, vea/b laiali

levi/ala, -, -

raud/vara, -, -

sisselülitami/ne, -se, -st

toimi/ma, -da, -b

tugi/jaam, -a, -a, -u

tähista/ma, -da, -n

võrgu/liiklus, -e, -t

võrgukaab/el, -li, -lit, -leid

väli/ne, -se, -st, -seid

filtreerimi/ne, -se, -st

kauba/mär/k, -gi, -ki, -ke

käivita/ma, -da, -b

lauaarvuti

otse/nähtavus, -e, -t

sagedus, -e, -t, -i

süle/arvuti, -, -t, -arvuteid

traa/t, -di, -ti, -te

turvalisus, -e, -t

võrgu/kaar/t, -di, -ti, -te

võrgu/nim/i, -, -e, -e, -nimesid

võrgusead/e, -me, -et, -meid

ühendus, -e, -t, -i

LUGEMINE

3. Pane tekstilõikudele pealkiri.

Kuidas turvaliseks teha?

Kuidas kasutada?

Kuidas kodus kasutada?

Mis on wifi?

A

Wifi ehk Wireless Fidelity on traadita arvutivõrguseadmeid tootvate firmade liidu WECA kaubamärk, millega tähistatakse IEEE 802.11 standardile vastavaid ja sertifitseeritud võrguseadmeid. Wifi nimetusega märgistatud toodete abil on võimalik saada ühendust võrgukaabliga kontakti omamata. Enamus sertifitseerimismarki kandvaid seadmeid töötab vabal raadiosagedusel 2.4 GHz standard 802.11b ja 802.11g alusel, 802.11a standardil kasutatakse 5.2 GHz sagedusel toimivaid seadmeid. Leviala on otsenähtavuse puhul kuni 300 meetrit, läbi seinte võib ühenduse saada heal juhul kuni 50 meetri kauguselt.

B

Wifi ühenduseks vajalik komplekt koosneb tugijaamast ja juhtmeta võrgukaardist. Wifi võrgukaardid valmistatakse nii PCMCIA-seadmetena sülearvutite jaoks kui ka lauaarvutitele spetsiifiliste kaartidena või mõlemale sobivate väliste lihtsasti ühendatavate USB-seadmetena. Sülearvutitesse võib wifi kasutamiseks vajalik riistvara olla juba sisse ehitatud. Üldjuhul on ühenduse käivitamiseks vajalik teha tarkvara poolelt seadistus, sülearvuti puhul võib vajalik olla ka eraldi nupust sisselülitamine. Kindlasti tasub tähelepanu pöörata turvalisusele, kuna levialas võivad ühendust üritada kasutada ka halbade eesmärkidega soovimatud külalised.

C

Kodus kasutatakse wifi seadmeid mugavuselemendina, Interneti-ühenduse kasutamine ei nõua tülikate jalgujäävate kaablite laialivedamist. Tähelepanu tasuks pöörata levialale, suu-remaja maja või korteri puhul tasub kontrollida, kas wifi levib kõikidesse tubadesse või kohadesse, kus ühendust kasutada soovitakse. Levi piiravad metallelemendid, raudbetoon ning ka näiteks katuse kuju. Sobiva koha leidmine võib võtta nii mõnedki korrad proovimist, see aga tasub end kindlasti ära probleemivaba ühenduse kasutamise näol. Vajaduse korral võib kasutada ka wifi repiitereid, mis siis on niiöelda levi pikendajad. Asi põhineb WDS (Wireless Distribution System) standardil ning võimaldab jagaval seadmel võtta kaugemal asetsevast seadmest Interneti-ühendus ning jagada seda kohapeal edasi teistele klientseadmetele. Jällegi on soovitatav kasutada ühenduste krüpteerimist, hoidmaks ära turvalisuseprobleeme.

D

Traadita võrgus liigub andmeside õhu kaudu ning iga leviala piires olev traadita ühenduse seade võib vastavate programmide olemasolul võrguliiklust pealt kuulata. Wifi võrgus liikuvate andmete kaitsmiseks kasutatakse andmete krüpteerimist. Vanemates seadmetes kasutati 64 ja 128 bitist WEP krüpteerimist, uuemates seadmetes on aga kasutusel muutuva koodiga WPA ja WPA2. Turvaliseks võib pidada WPA krüpteerimist, seda küll juhul, kui kasutatakse 54 Mbit võrgukiirust, enamasti seda müügil olevad seadmed ka toetavad. Lisaelementideks võib kasutada võrgunime (SSID) peitmist ja MAC filtreerimist. Võrgunime peitmisega kasutaja küll näeb, et traadita võrgu ühendamiseks vajalik signaal on olemas, aga ühendust siiski sellega ei saa, sest ei tea võrgu nime. MAC aadressi filtreerimisega saab jällegi määrata, millist seadet lubatakse võrgule ligi, nimelt igale seadmele on omistatud raudvaras kordumatu MAC aadress.

www.elion.ee

LUGEMINE. KIRJUTAMINE (PAARISTÖÖ)

4. Täida järgmised juhendid.

- Koosta iga tekstilõigu kohta kolm küsimust! Kirjuta need eraldi lehele.
- Anna oma küsimused kaaslasele. Vasta kaaslase küsimustele.
- Tagasta vastused küsimuste kirjutajatele. Loe vastused läbi.
- Kommenteeri enda ja kaaslase vastuseid. 1) Kas olite esitanud ühesuguseid küsimusi? 2) Mis oli sarnane ja mis erinev?

A	B	C	D
Kuidas?	Millest?	Mille poolest?	Kuidas?
Missugusel?	Kas?	Mida?	Mida?
Kui kaugelt?	Miks?	Mis?	Kas?

LUGEMINE. KIRJUTAMINE

5. Täida lüngad sõnadega ülesandest 2.

1. Wifi on Interneti-ühendus.
2. Interneti on heal juhul kuni 300 meetrit.
3. Wifi saamiseks on vajalik ja võrgukaart.
4. Et mitte sattuda virtuaalsete rünnakute ohvriks, tuleb tähelepanu pöörata.....
.....
5. Kindlam on, kui kasutate
6. Wifi puhul väldite kaablite
7. Oht seisneb selles, et häkkerid võivad pealt kuulata.
8. Et teised ei saaks kasutada teie netiühendust, tuleb teil peita.

GRAMMATIKA

6. Moodusta näite järgi *v*-kesksõna vormid.

Täiendi võib kesksõnast kirjutada lahku arusaadavuse eesmärgil. Täiendi võib kirjutada kesksõnaga kokku, kui see on lühike. Täiend kirjutatakse kesksõnast lahku, kui see on pikk ja on lahku kirjutatuna arusaadavam.

vasta/ma	vasta/v
jalgu jää/ma	
piira/ma	
jaga/ma	
kaugel asetse/ma	
soovita/ma	
liiku/ma	
ole/ma	

GRAMMATIKA

7. Muuda lauseid näidise eeskujul. Kasuta eelmise ülesande sõnu.

1. Võrguseadmed, mis vastavad standarditele.	Standarditele vastavad võrguseadmed.
2. Kaablite, mis jäävad jalgu, kasutamine.	
3. Pöörake tähelepanu erinevatele seadmetele, mis piiravad levi.	
4. Kui levi ei ulatu, siis kasutage seadet, mis jagab Interneti.	
5. Arvuti, mis asetseb kaugel levi jagavast seadmest.	
6. Kasutage neid võimalusi, mida soovitatakse.	
7. Andmed, mis liiguvad võrgus.	
8. Programmid, mis on arvutis.	
9. Seadmed, mis on müügil.	

LUGEMINE

8. Külasta järgmiste sõnastike kodulehti. Märgi tabelisse, missuguste kasutamine on tasuta ja missuguste kasutamine on tasuline.

Nimetus	Asukoht	Tasuta või tasuline
Väike murdesõnastik I-II	http://www.eki.ee/dict/	
Fraseoloogiasõnaraamat	http://www.eki.ee/dict/	
Sünonüümisõnaraamat	http://www.eki.ee/dict/	
Antonüümisõnaraamat	http://www.eki.ee/dict/	
Esimene Eesti Slängi Sõnaraamat	http://www.eki.ee/dict/	
Õpime eesti keelt. Aastad 1940–1941.	http://www.eki.ee/dict/	
Õigekeelsussõnaraamat (1976)	http://www.eki.ee/dict/	
Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006	http://www.eki.ee/dict/	
Eesti kirjakeele käsiraamat	http://www.eki.ee/books/ekkr/	
ASE vene-eesti-vene sõnastik	http://vene-eesti.ase.ee/	
VIPLINE eesti-vene-eesti sõnastik	http://www.vipline.info/?Page=Main&Action=Translator	
AB Electronics eesti-vene-eesti sõnaraamat	http://www.abelectron.com/projects/slovar.asp	
I-translator	http://dict.infoweb.ee/	
IT- ja sidetehnika seletav sõnaraamat	http://www.vallaste.ee/	
ÕS ja Asjaõigussõnaraamat	http://www.keelevara.ee/login/	

LUGEMINE

9. Külasta eelmises ülesandes toodud kodulehti ja täida ülesanded.

- Leia „Sünonüümisõnaraamatust“ sõna *kolgas* tähendus.
- Leia „Sünonüümisõnaraamatust“ sõna *varuks* tähendus.
- Leia „Fraseoloogiasõnaraamatust“ väljendi *kõne alla tulema* tähendus.

RÄÄKIMINE (PAARISTÖÖ)

10. Kirjelda pilti.

- Missugust kohta kujutatakse pildil?
- Kes on pildil?
- Mida inimesed teevad? Kus nad pildid asetsevad?
- Kes need inimesed olla võivad?
- Miks on sinu arvates pildil kaks tegevust?
- Kas tahaksid olla nende hulgas? Kummas seltskonnas?
- Millest sa mõtled, kui vaatad seda pilti? Missuguse meeleolu pilt tekitab?

LUGEMINE. RÄÄKIMINE

11. Vali sobiv sõna ja põhjenda oma valikut.

Kuidas Indias Internet toimib?

Kui üks Eesti mobiilifirma tegevust alustas ja alles sidevõrku ehitas, öeldi naljatledes, et selle firma kliendid peavad helistamiseks **levialas/levialasse** sõitma. Indias käivad asjad pisut **tagurpidi/vastupidi**: seal saavad kaugemate kolgaste asukad Internetti ainult siis, kui **Internetibuss/Internetitakso** külla tuleb.

Tihti peale juhtub aga, et **bussiga/bussil** tuleb sõita nii kauele, kuhu isegi **wifi-lained/kiirgus** ei ulatu. Selliseks puhuks on samuti nipp varuks: enne väljasõitu mõnest linnast, kus Internet levib, **muudab/värskendab** bussi meeskond popimaid veebilehekülgi, mida küla-inimesed siis hiljem lugeda saavad. Kui aga keegi soovib näiteks otsingumootorit kasutada, kuid tema kodukülas Internet ei **jõua/levi**, saab ta esitada bussipersonalile **soovi/tellimuse** ning saada vastuse oma **küsimusele/päringule** siis, kui Interneti-buss taas külla sõidab.

Kohtades, kuhu raadio-Interneti **lained/mõju** siiski ulatuvad, töötab Interneti-buss oma-moodi ratastel **jagajana/ruuterina**, mis netiühenduse külarahva arvutite vahel laiali jagab.

Põhjus, miks arengumaades sellised isevärki bussid ringi sõidavad, on lihtne. Riikidel ei ole lihtsalt raha, mille eest tuhandeid kilomeetreid vask- või fiiberoptilist sidekaablit **leida/paigaldada**. Traadita **veebiühendus/Internetiühendus** aga praegu veel igale poole ei **levi/liigu**. Alternatiivina tuleks kusagil **rahaga/rikkamas** riigis kõne alla muidugi satelliidiühendus, kuid vaestele käib seegi üle jõu.

Seetõttu pakubki näiteks India kolkaküladele Internetti ühendus United Villages, mis küll samuti oma **töö/teenuste** eest väikest tasu küsib. India külades on tihti üles seatud **ühine/üldkasutatav** arvuti, mis tavaliselt asub külapoes, selgitas üks ühenduse eestvedajaid Amir Hassan. Iga kord, kui **netiühendusega/antenniga** buss poest mööda sõidab – seda juhtub parematel päevadel koguni kuus korda – saab arvuti korraks Interneti-ühenduse ning **leiab/värskendab** automaatselt kõige sagedamini loetavaid lehekülgi. Enam-vähem **ühtmoodi/samamoodi** saavad külaelanikud ka e-kirju saata ja vastu võtta. Loomulikult pakutakse hindudele ka veebikaubanduse **magusaid/hapusid** vilju, kinnitas Hassan. "Oleme kokku **pannud/teinud** kataloogi, kust saab mitmesuguseid kaupu tellida, ja järgmisel päeval toimetame ostud kohale," tutvustas Hassan India e-kaubanduse **huvialasid/eripärasid**.

Sõnumileht 02.04.2007

LUGEMINE. RÄÄKIMINE

12. Otsusta teksti järgi, kas lause on õige (A), vale (B) või tekstist ei selgu (C). Kommenteeri.

1. Eestis tegutseb ainult üks mobiilsidevõrku pakkuv firma.	
2. India külades saavad netiühendust vaid kaugemate asulate elanikud.	
3. Teenusepakkuja peab levialas enam loetud lehekülgi ise uuendama.	
4. Mõnesse külla on püsti pandud netiühenduse laialijagamiseks serverarvuti.	
5. Rikkad riigid saavad netiühendust satelliitide kaudu.	
6. Interneti kohaletoimetamise eest tuleb indialastel ka raha välja käia.	
7. Indialased tellivad Interneti vahendusel mitmesuguseid lisateenuseid, kuid need ei ole end õigustanud.	

RÄÄKIMINE (PAARISTÖÖ)

13. Arutage omavahel, kuidas saavad Eesti inimesed, kellel kodus puudub arvuti ja Interneti-ühendus, kasutada Interneti? Missugused võimalused neil on?

KUULAMINE

14. Kuula teksti nr 5 ja kirjuta üles kuulnud sõnad.

KUULAMINE

15. Kuula teksti nr 6 ja otsusta, kas väide on õige või vale.

· Interneti-kohvikutes käimine on üsna levinud.	
· Uuringust selgus, et rohkem kasutavad Interneti alla 20 aastased noored.	
· Mõnes Interneti-kohvikus saab vaadata ka filme.	
· Hinnad on kohvikutes erinevad.	
· Reporter räägib, et vaatamata erinevatele kellaaegadele on kohvikud alati rahvast täis.	
· Välismaalased ei ole netikohvikutest midagi kuulnud.	
· Netikohvikud on teinud linna sellepärast, et noortel oleks koht, kus olla, ja midagi, millega tegeleda.	
· Netikohvikut külastavad erinevas vanuses inimesed.	
· Tekst räägib erinevatest Interneti-kohvikutest.	

RÄÄKIMINE

16. Aruta, mida tähendavad järgmised laused ja selgita eesti keeles paari-kolme lausega nende tähendust.

Kliendid peavad helistamiseks levalasse sõitma.

Kaugete kolgaste asukad saavad Interneti ainult siis, kui buss külla tuleb. Selleks puhuks on nipp varuks.

See käib vaesematele üle jõu.

Ka alternatiivvõimalus tuleb kõne alla.

LUGEMINE

17. Mine järgmisele kodulehele

http://www.delfi.ee/news/eesti/kodaniku_abclarticle.php?id=14846777

Loe läbi artikkel „E-kodaniku teejuht“ (27.01.2007) ja vasta küsimustele.

1. Kirjuta lahti lühend KMA.
2. Kuidas tuleb KMA-le taotlus esitada? a) b) c)
3. Missugusest vanusest alates saab isiklikult taotleda dokumenti?
4. Kust on võimalik saada täpset infot nõutavate andmete kohta?
5. Miks tuleb uurida, missuguseid andmeid taotlusavaldusele nõutakse?
6. Missuguse aja jooksul saab valmis isikutunnistuse kätte?
7. Mis tuleb isikutunnistuse kättesaamiseks esitada?
8. Missugune seadeldis on vajalik isikutunnistuse elektrooniliseks kasutamiseks?
9. Mida tuleb veel teada, kui soovite isikutunnistust elektrooniliselt kasutada? a) b) c)
10. Missugune veebileht toetab isikutunnistuse elektroonilist kasutamist?
11. Missugused paroolid tuleb elektrooniliseks allkirjastamiseks arvutisse sisestada?
12. Kust saab abi küsimuste tekkimisel?

KOKKUVÖTTEV ÜLESANNE

18. Mine järgmisele kodulehele <http://www.delfi.ee/newsleesti/>. Ava lehel olevaid linke ja vasta alljärgnevas ülesandes esitatud küsimustele.

1. Mis on TOM?
2. Tutvu ühe vabalt valitud ideega. Tee kokkuvõte, milles see idee seisneb.
3. Tutvu sellele idee esitatud kommentaaridega. Tee neist kokkuvõte: kuidas on algsesse ideesse suhtunud? Kui palju pooldatakse ja kui palju mitte? Missuguseid argumente esitatakse?
4. Kuidas saab oma ideid Internetti üles panna?

TOM on:	
Kokkuvõte ideest:	
Kommentaaries a) Algne ideesse suhtumine: b) Ideede pooldamine või mitte pooldamine c) Argumendid:	
Idee paigutamine Internetti:	

TEEMA 4. ARVUTI KÄIVITAMINE

Teema lõpuks õppijad

- teavad, mida ette võtta, kui arvuti ei käivitu;
- oskavad eristada kirja- ja kõnekeelseid fraase ja väljendeid;
- oskavad anda nõu arvuti käivitamiseks.

SISSEJUHATAV ÜLESANNE (PAARISTÖÖ)

1. Tutvu tabeliga. Tabeli vasakul pool on nimetatud erinevad arvutikomponendid ja välisseadmed, paremal pool on kirjas erinevad sisendid ja väljundid.

A Ühenda omavahel tabeli parem ja vasak pool.

B Jutusta tabelit kasutades, missuguseid arvutikomponente ja välisseadmeid missugustes sisenditesse/väljunditesse ühendatakse.

a) arvutihiir	heliväljund
b) printer	DVI port
c) televiisor	võrgukaabli pesa
d) monitor	videokaardi pesa
e) DVI pordiga LCD kuvar	modemi pesa
f) toiteplokk	TV-väljund
g) FireWire porti ühenduv seade	PS/2 või USB pesa
h) klaviatuur	FireWire
i) telefonipesa	mänguport või USB pesa
j) kõlarid	PS/2 või USB pesa
k) võrgukaabel	toitepesa
l) mängude juhtpult	paralleelport või USB pesa

LUGEMINE. KUULAMINE

2. a) Vali sobivad sõnad. Tõmba neile joon alla.

b) Kuula teksti nr 7 ja kontrolli oma vastuseid.

Arvuti paigutamisel/paigaldamisel peab olema tagatud vaba õhuvool arvuti ümber.

Arvuti esi- ja tagaküljed peavad asetsema lähemast seinast vähemalt kümne **santimeetri/sentimeetri** kaugusel.

Arvuti külgsainte **õhuaknad/õhuavad** peavad olema vabad.

Arvutit ei tohi paigutada kinnisesse kappi **ega/aga** kinni katta.

Arvutit ei tohi paigutada kohta, kus päike sellele **otsa/otse** peale paistab.

Kui arvuti komplekti kuuluvad korpuse **toed/teod**, siis tuleb need paigaldada enne arvuti sisselülitamist.

Arvuti garantii ei kehti, kui arvuti paigutamisel on **eiratud/eitatud** eelpool loetletud nõudeid.

RÄÄKIMINE (RÜHMATÖÖ)

3. Kujuta ette, et oled vajutanud oma arvuti toitelülitile, kuid arvuti ei käivitu.

Mida ette võtad?

- a)
- b)
- c)
- d)
- f)

SÕNAVARA

4. Tõlgi sõnad ja leia need tekstist.

lõhku/ma, -da, lõhun	omal jõul	tarbi/ma, -da, -n
remonditöö/koda, -koja, -koda	vooluvõrk, -gu, -ku	pist/ma, -a, -an
toitepistik, -u, -ut, -uid	on ühendatud	esipaneel, -i, -i, -e
toitejuh/e, -tme, -et, -tmeid	nihuta/ma, -da, -n	käivita/ma, -da, -n
lülit, -, -t, lüliteid	rüperaal, -i, -i, -e	tuluke, -se, -st, -si
välja lülita/ma, -da, -n	ühenduskoh/t, -a, -ta	sütti/ma, -da, -b
kinnita/ma, -da, -n	test/er, -ri, -rit, -reid	läbi põlenud
pinge, -, -t	käivitu/ma, -da, -b	piiks, -u, -u, -e
elektrisead/e, -me, -et, -meid	kasutusjuhend, -i, -it, -eid	häire, -, -t, -id
nullimisasend, -i, -it, -eid	andmesidekaab/el, -li, -lit	nihku/ma, -da, -b
püsi/ma, -da, -n	laadi/ma, -da, -n	tippi/ma, -da, tipin
korrastami/ne, -se, -st	saab kannata/da	sisse logi/ma, -da, -n
käsu/rida, -rea, -rida, -ridu		
toite/plokk, -ploki, -plokki, -plokke		
sisselülitamis/nupp, -nupu, -nuppu		

LUGEMINE

5. Leia tekstist nõuanded arvuti käivitamiseks.

Appi... arvuti ei lähe käima!

Kui arvuti ühel hetkel harjumuspäraselt ei käivitu, on paanikahoog kiire tulema. Mis viga, kas lõhkusin midagi ära? Harva on jama nii suur, et arvuti remonditöökotta tuleb viia. Mida annab omal jõul ära teha?

Teatavasti töötab iga elektrit tarbiv aparaat paremini, kui selle toitepistik voluvõrku pista. Seega, kui arvuti pilti ette ei võta, kontrollime kõigepealt üle, kas toitejuhe on korralikult ühendatud, ning ega keegi sellest vahepeal toolirattaga korduvalt üle ole sõitnud – on see ikka terve?

Uuematel arvutitel on lisaks tavalisele sisselülitamisnupule arvuti esipaneelil ka toiteploki lülit, mille võib kogemata korpust nihutades välja lülitada – tuleb veenduda, et see on ikka sees.

Sülearvutit akult käivitades tuletage meelde, ega aku mitte viimasel korral täiesti tühjaks ei saanud. Kui rüperaal ei käivitu juhtmega ühendatult, siis tasuks kontrollida üle nii arvutisse kui ka adapterisse viivad ühenduskohad. Kuna sülearvutite ühenduskohti kasutatakse kogu aeg, siis kipuvad need mingil ajal katki minema. Reeglina on nii sülearvuti korpusel kui ka toiteplokiil tuluke, mis kinnitab toitekaabli korrasolekut. Kui see tuluke ei sütti, siis võib viga olla kaablis.

Kui elekter on olemas, aga arvuti siiski ei käivitu, võib süüdi olla ka liiga madal pinge. Sagedamini kohtab seda maapiirkondades, kuid on ette tulnud ka linnades. Kvaliteetsema arvutustehnika puhul ei juhtu midagi. Asjatundjad võiksid kasutada testrit, muid elektriseadmeid või elektriku käest nõu küsida. Mõnikord, kui arvuti arusaamatul põhjusel käivituda ei taha, on abi toitekaabli lühiajalisest eemaldamisest. Eriti juhtub säärast anomaaliat maandamata arvutite puhul.

Kui arvuti käivitub, aga hakkab kohe piiksuma ega võta pilti ette, siis on see märk, et mõni oluline riistvara ei tööta või on halvasti pesas (näiteks graafikakaart pesast välja vajunud või mälu läbi põlenud). Piiksud sõltuvad suuresti emaplaadi BIOS-ist. Piiksude selektused leiab näiteks siit: <http://www.pcbell.com/hardware/beepcodes.shtml>. Graafikakaart võib pesast välja nihkuda, eriti pärast seda, kui arvutit on vahepeal transporditud.

Mõnikord saadetakse BIOS-ist arvuti käivitumisele parool, mida teab vaid parooli panija. Sel juhul tuleb otsida emaplaadi kasutusjuhendist vastava silluse (*jumper*) asukoht ja see korraks nullimisasendisse tõsta. Vanematel emaplaatidel aitas ka emaplaadilt patarei eemaldamine, kuid uuematel on see veidi riskantne ja seetõttu ebasoovitav. Täpsemalt saab lugeda siit: <http://www.arvutikasutaja.ee/artikkel.php?id=98>.

Sageli tekib ootamatuid hälbeid siis, kui arvutile on lisatud mõni uus jupp. Häirete puhul eemaldage uus detail ja kui häire ka siis püsib, tuleb kontrollida, kas korpusesised juhtmed on kindlalt pesades.

Kui arvuti mingigi pildi ette võtab, on juba lihtsam, sest ekraanile peaks ilmuma teade, milles täpsemalt probleem seisneb. Üks sageliesinevaid vigu on sellistel puhkudel seotud kõvakettaga. Kui olete näiteks arvuti sisemust tolmust puhastanud või lisanud uue mälu- või videokaardi, siis võib kõvaketta andmesidekaabel, harvemini toitejuhe, olla paigast nihkunud.

Aeg-ajalt juhtub omadega sassi minema MBR ehk kõvaketta alglaadimisektor. Siin on andmed selle kohta, milline partitsioon on primaarne ehk alglaadiv. Selle korrastamiseks laadime arvuti Windows XP CD-lt, valime taastefunktsiooni (*Repair*) ning tipime ettehüpanud käsureale *fixmbr*.

Mõnikord saab kannatada opsüsteem – kui viga pole väga tõsine, siis aitab ka funktsiooni *Repair Install* valimine Windows XP CD-lt. Sel juhul kirjutatakse üle vaid kriitilised süsteemiosad ja konfiguratsioon koos isiklike dokumentidega säilib.

Kui kõik nagu töötaks, aga sisse logida kuidagi ei õnnestu, siis veenduge, et suurtähelukk (klahv *Caps Lock*) poleks sisse lülitatud. Sülearvutitel tekitab sarnast probleemi numbrilukk (klahv *Num Lock*), mis hõlmab osa tähtedest. Testimiseks võite tippida parooli ka kasutajanime väljale – siis saate teada ka seda, kas kõik klahvid ikka töötavad, või on kellegi kohv või mõni muu vedelik laastamistööd teinud. Sülearvutisse sisse logides kontrollige, et numbrilukk poleks sisse lülitatud, kuna see muudab vastavalt skeemile teatud tähed numbriteks.

Opsüsteemi käivitumine ei pruugi veel tähendada murede lõppu. Kui arvuti vahetult pärast käivitumist kokku jookseb, on selles süüdi mõni automaatselt käivituv programm või ebasobiv draiver. Sel juhul taaskäivitage arvuti, vajutades käivitumise ajal klahvi F8 ning valige ettehüpanud menüüst *Safe Mode*. See käivitab lihtsustatud konfiguratsiooniga Windowsi. Väljale *Run* tippige *msconfig*, avanenud aknas valige vahekaart *Startup* ning eemaldage probleemi põhjustanud programm. Sobimatu draiveri puhul avage *Device Manager*, paremklõpsake vigase draiveriga seadme nime ja siis klõpsake käsku *Properties*. Avage vahekaart *Driver* ja klõpsake *Roll Back Driver*, mis aktiveerib varasema draiveriversiooni.

Praktiline Arvutikasutaja 2/2006

SÕNAVARA

6. Ühenda omavahel sünonüümsed fraasid! Kummad on kirjakeelsed ja kummad kõnekeelsed fraasid?

1. jama on suur	a) iseseisvalt
2. aku sai tühjaks	b) tegin katki
3. on pesast välja vajunud	c) ei reageeri käsule
4. lõhkusin ära	d) saab vigastada
5. saab kannatada	e) kõik on segamini
6. omal jõul	f) viga on alles
7. häire püsib	g) osa
8. jupp	h) on paigast nihkunud
9. ei võta pilti ette	i) tuli ei hakka põlema
10. juhtub omadega sassi minema	j) aku ei tööta
11. arvuti jookseb kokku	k) ei näita midagi
12. tuluke ei sütti	l) tekivad probleemid

LUGEMINE. RÄÄKIMINE

7. Vali teksti põhjal sobivad lauselõpud. Põhjenda oma vastuseid.

- Kui arvuti ei käivitu, siis
 - on vaja viia see remonditöökohta.
 - tuleb kontrollida, kas juhtmed on ühendatud.
 - tekib inimesel tavaliselt paanikahoog.
- Kui arvuti on korralikult vooluvõrgus, siis
 - vaadake, kas ühenduskohad on terved.
 - soitke rattaga korduvalt üle toitejuhtme.
 - lülitage elekter välja.
- Kui elekter on olemas, siis
 - hakkab arvuti kohe piiksuma.
 - tuleb arvuti transportida mujale.
 - möötkte testri abil pinget.
- Kui arvuti on kaitstud parooliga, siis
 - aitab see, kui kontrollida emaplaati.
 - lisage uus riistvaraline osa.
 - tuleb arvuti küljest eemaldada detaile.
- Kui olete arvutit tolmuimejaga puhastanud, siis
 - on lisatud uus mälu- või andmesidekaabel.
 - kontrollige, kas toitejuhe on korralikult ühendatud.
 - läheb segamini operatsioonisüsteem.
- Kui teil on kogemata sisse lülitatud suurtähe- või numbrilukk, siis
 - lülitage arvuti tööle.
 - ei hakka klahvid korralikult tööle.
 - on takistatud vajalike sümbolite sisestamine.

8. Ühenda omavahel kokku kuuluvad fraasid, mida on tekstis kasutatud.

toitejuhet	→	ühendama
aken		viima
aku		tuleb
hiirega		ette võtma
hälbed		välja lülitama
nupust		saab tühjaks
nõu		käivitub
arvuti sisemust		lähevad lahti
opsüsteem		süttib
paanikahoog		on madal
parooli		kasutama
pilti		küsima
pinge		eemaldama
remonditöökotta		tippima
arvuti		tekivad
teade		ilmub ekraanile
testrit		tolmust puhastama
toitekaablit		saab kannatada
tuluke		jookseb kokku
arvuti		klõpsama
ühenduskohad		avaneb

KIRJUTAMINE

9. Tee tekstist kokkuvõte. Missugused tegevused ning missuguses järjekorras tuleb sooritada, kui arvuti ei käivitu? Kirjuta laused järgmiste lausealgustega vihikusse.

Kõigepealt ma kontrollin, kas

Seejärel tuletan meelde, kas

Kui mul on tester, siis

Pärast seda kontrollin, kas

Tuletan meelde, millal

Vaatan üle, kas

Laadin uuesti või parandan

Kontrollin, kas

Lõpuks

KUULAMINE.

10. Kuula teksti nr 8 ja järjestä probleemid. Vali probleemile paremast tulbast lahendus.

..... Kõlarid ei tööta.	a) Lülitage arvuti välja ja siis sisse tagasi. Hakkab tööle. b) Kontrollige, kas kaablid on õigesti ühendatud.
..... Vooluindikaatori tuluke ei põle, arvuti ei tööta.	a) Pöörduge teenusepakkuja poole. b) Kontrollige kaablite ühendusi.
..... Pole Interneti.	a) Reguleerige helitugevust. b) Kontrollige erinevaid ühenduskohti.
..... Vooluindikaatori tuluke põleb, kuid kuvar ei tööta.	a) Pidage silmas, et kaablite ühenduskruvid peavad olema kinni keeratud. b) Vajutage hiirega ekraanil olevale ikoonile, et seadistada kuvarit.
..... Ekraanil oleva kujutisega, navigeerimisnuppudega on probleeme.	a) Kontrollige, kas arvuti on sisse lülitatud. b) Otsige üles kasutusjuhend ning sealt saate abi.

LUGEMINE

11. Kirjuta lünka sobivad sõnad.

Kui arvuti ei taha(1), tuleb mõelda, mida saab ise
(2). Kõigepealt tuleks kontrollida, kas arvuti(3)
 on vooluvõrgus või ega see (4) pole. Kui te kasutate sülearvutit,
 siis on paslik üle vaadata ega aku pole tühjaks (5). Sülearvuti
(6) võivad olla purunenud, kuna neid kasutatakse tihti. Testri
 abil on võimalik kindlaks määrata, kas (7) on normi piires.
 Mõnikord juhtub, et arvuti hakkab piiksuma, see tähendab, et mingi
(8) ei ole töökorras.(9) iseseisev parandamine ei ole
 soovitatav. Kui arvutit tolmust(10), siis võib olla mõni
(11) kaabel või juhe vales asendis. Operatsioonisüsteemi ülekirjutamisel
(12) isiklikud asjad. Alati tasub vaadata ega
(13) või(14) poleks sisse lülitatud. Kokku
(15) arvuti tähendab, et mõni ebasobiv programm
(16) iseseisvalt.(17) see. Kui jama arvutiga
 pole enda poolt likvideeritav, siis tuleb pöörduda(18).

KOKKUVÕTTEV ÜLESANNE

12. Koosta nõuannete loetelu, mida tuleks teha, kui arvuti ei käivitu.

TEEMA 5. ABINÕUDE LEIDMINE

Teema lõpuks õppijad

- teavad, kuidas kasutada otsingumootoreid;
- teavad, mis eelised on arvuti üürimisel ostmise ees;
- oskavad teha kokkuvõtet veebileheküljel kirjutatust.

SISSEJUHATAV ÜLESANNE

1. Tutvusta, missuguseid otsingumootoreid sa oled kasutanud? Mida ja kui tihti sa kasutad?

SÕNAVARA

2. Tõlgi sõnad ja leia need tekstist. Tõmba sõnadele joon alla.

uuenda/ma, -da, -b

tippi/ma, -da, tipi/b

päring, -u, -ut, -uid

kitsenda/ma, -da, -b

alla laadi/ma, -da, laadi/b alla

koolon, -i, -it, -eid

jutumär/gid, -kide, -ke

domeen, -i, -i, -e

kokku joo/ksma, -sta, jookse/b kokku

salvesta/ma, -da, -b

aku, -, -t, -sid

täht/aeg, -aja, -aega

otsingu/väl/i, -ja, -ja, -ju

piiritle/ma, -da, -b

töö/riista/riba, -, -, -sid

aktiveeri/ma, -da, -b

las/kma, -ta, -eb

sisesta/ma, -da, -b

otsingumootor, -i, -it, -eid

taaskäivita/ma, -da, -b

vooluvõrk, -gu, -ku

mahutavus, -e, -t

LUGEMINE

3. Lisa teksti puuduvad sõnad.

kitsendab, piiritleda, keeles, päringu, erialast, otsinguväljale, otsinguks, tipitud, filtreeriv, uuendustähtaja

1. Peaaegu kõigil tuntumatel otsingumootoritel on detailsema info leidmiseks täpsema otsingu võimalus. Täpsem otsing võimaldab leida materjali viimase järgi, otsida kindla domeeniga või konkreetse keeles avaldatud kodulehekülgi.

2. Sisesta otsingusse otsitava materjaliga seotud fraas või rida sõnu kindlas järjekorras, kasutades fraasi ümber jutumärke. Jutumärgid on olulised, sest siis leiab Internet sulle lehekülje, kus esinevad kõik jutumärkidesse sõnad.

3. Kui laiem otsing, näiteks sõnale auto, annab vastusena liiga palju kodulehekülgi, proovi teemat täpsemalt, näiteks kasutatud autod, Mercedesed või Jaapani autod.

4. Kui otsingutulemused sind ei rahulda, kasuta sünonüüme. Näiteks koer on samal ajal ka koerlane, krants või peni, koduloom ja inimese parim sõber. Eestikeelseks leiad sünonüüme kodulehelt <http://www.eki.ee/dict/saarestel/>, inglisekeelseks otsinguks mõistete sõnaraamatutest Roget's Interactive Thesaurus või Merriam-Webster OnLine.

5. Lisa enamikes otsingumootorites plussmärk sõna ette, mida sa otsinguaknast leida soovid: kaart+Tallinn su otsingutulemusi nii, et kõigi linnakaartide seast näed tulemustena vaid Tallinna kaarte. Lisa miinusmärk sõna ette, mida sa otsingutulemustest leida ei soovi: Hunt-Kriimsilm, saate tulemused, mis annavad infot hundi kohta, kuid välistavad tuntud lastesaate tegelase.

6. Kui sa tead kodulehte, millelt sa infot otsida soovid, kuid pole kindel, kus sind huvitav teave sellel kodulehel täpselt asub, lase otsingumootoril leida domeen. Sisesta otsitav sõna ning seejärel sõna *site*, koolon ja domeeni aadress. Kui otsid ilmaportaalist *ilm.ee* infot lähipäevade ilmaprognoosi kohta, sisesta info järgneval kujul: *prognoos site:www.ilm.ee*.

7. Kui sa soovid välistada otsingutulemustes mingid kindlad leheküljed, aktiveeri vastav funktsioon, kui otsingumootor seda võimaldab. Sellist võimalust saab kasutada näiteks MSN Search`i ja Google`i puhul. Filtri saad sisse lülitada tavaliselt otsingumootori seadetest. Kuigi 100% kindlust see ei anna, on vastava sisuga lehtede ilmumise võimalus otsingutulemustes seejärel väga väike.

8. Kui sa teed Internetis palju otsinguid, tasub kaaluda otsingu tööriistariba allalaadimist oma arvutisse. Selliseid tööriistaribasid pakuvad nii MSN Search, Yahoo! kui Google. Allalaetud tööriistariba on sel juhul alati sinu Interneti-akna ülemises servas nähtav. Nii saad kergelt sisestada uue ilma hetkel külastatavalt veebilehelt lahkumata.

9. Internetis leidub hulk erialaseid otsingumootoreid, mis otsivad näiteks ainult pilte, uudiseid või ka ostmisega seotud lehekülgi. Sulle vajalikku otsingumootorit saad otsida leheküljelt Search Engine Watch.

Microsoft, NETI

LUGEMINE

4. Vali igale lõigule sobiv pealkiri.

a) Välista otsingus sobimatu sisu.	b) Kasuta otsingusõnana sünonüüme
c) Otsi fraaside abil.	d) Kasuta täpsema otsingu välja
e) Ole üksikasjalik	f) Säasta aega otsingu tööriistariba abil
g) Kasuta erialaseid otsingumootoreid	h) Sisesta pluss- või miinusmärk
i) Otsi ainult kindlalt kodulehelt	

KIRJUTAMINE

5. Koosta iga loetus toodud sõnaga lause teemal „Vajaliku info otsimine“.

domeen, jutumärgid, piiritlemine, sünonüümid, plussmärk, otsinguväli, filter, tööriistariba, otsingumootor.

RÄÄKIMINE (PAARISTÖÖ)

6. Tutvu rollikaartidega.

a) Soovid leida Interneti vahendusel infot. Kuna sa ei ole seda varem teinud, siis pöördud oma kaaslaste poole. Selgita, mida sa otsida soovid. Esita kaaslastele sobivaid küsimusi. Kasuta küsisõnu: Kuidas? Miks? Mida? Kas? Kuhu?

b) Oled kogu aeg kasutanud Internetti info otsimiseks. Sinu poole pöördub kaaslane, kellel on probleem. Sinu ülesanne on aidata tal probleem lahendada. Vasta kaaslaste küsimustele. Kõnele teemadel: otsingumootorid; otsitava materjaliga seotud fraas, sõnad; erinevad sünonüümid; kirjavahemärgid.

LUGEMINE

7. Ühenda lausepooled sobiva sidesõnaga. Iga sidendit saab kasutada üks kord.

mille	vaid	sest	kui	et
-	siis	kuna	mida	seejärel

1. Aeg-ajalt tuleb ikka ette, arvutis jookseb mõni programm kokku ning see muudab kogu arvuti tegevuse aeglaseks.
2. Alljärgnevalt väike meeldetuletus, kokkujooksnud programmiga teha.
3. Kui programm on kokku jooksnud, või vähemalt sulle tundub nii, võta hetkeks aeg maha.
4. Oota veidi, mõnikord ei ole programm kinni jooksnud, hoopis ajutiselt seiskunud ning see hakkab mõne aja pärast taas tööle.
5. Kui see ei aita, proovi esmalt kõige arvutit säästvat lahendust ja Windowsi kasutajana vajuta klahvikombinatsiooni Ctrl+Alt+Delete.
6. Avanenud nimekirjast vali programm, töö soovid lõpetada.
7. Pärast seda, kui programm on sulgunud, salvesta oma teised pooleliolevad tööd ning taaskäivita (restart) arvuti, võid uuesti ka enne kokkujooksnud programmi avada.
8. Vajuta arvuti Reset nuppu, ei ole õnnestunud kokkujooksnud programmi eelneva õpetuse järgi sulgeda.
9. Arvuti vooluvõrgust eemaldamist tuleks kasutada kõige viimase väljapääsuna, see ei mõju arvutile sugugi hästi.
10. Klahvikombinatsiooni Ctrl+Alt+Delete vajutades tuleb olla ettevaatlik, vastasel juhul toimub arvuti taaskäivitus ilma, et sul jääks võimalus oma töid salvestada.

GRAMMATIKA

8. A Tutvu grammatikaseletusega.

nud-kesksõna moodustatakse *da*-kesksõna tüvest.

Kasutamine:

1. *nud*-kesksõna kasutatakse täismineviku moodustamiseks, nt *Programm on kokku jooksnud*.
2. *nud*-kesksõna iseloomustab temale järgnevat nimisõna ja kasutatakse omadussõnana, nt *Kokkujooksnud programm*.
3. Omadussõnana esinevat *nud*-kesksõna võib täiendada lisandiga, nt *Vea tõttu kokkujooksnud programm*.

B Jätka näidise järgi.

Programm on kokku jooksnud.	Kokkujooksnud programm.
Arvuti on vooluvõrgust eemaldatud.	Vooluvõrgust eemaldatud arvuti.
Mälu on arvutile juurde lisatud.	
Ärimehe arvuti on igasuguste programmidega koormatud.	
Seda arvutit on vähe kasutatud.	
Informatsioon on soovitud.	
Töötaja on huvitatud info kiiresti leidmisest.	

KUULAMINE

9. Kuula teksti nr 9 ja otsusta, kas väide on õige või vale. Paranda valed väited.

		Õige/vale
1.	Töökohad jagunevad paikseteks ja liikuvateks, ning see mängibki arvuti soetamisel tähtsat rolli.	
2.	Töö on mugavam, kui müügimees saab kõigepealt tellimuse riulite vahel käies paberil täita ja seejärel kontoris arvuti vahendusel ära saata.	
3.	Kaubanduskeskused ei võimalda külastajaile tasuta Interneti-teenuse kasutamist.	
4.	Sülearvuti aku kaal sõltub aku mahutavusest.	
5.	Sülearvutite ja lauaarvutite jaoks toodetavad protsessorid erinevad voolutarbimise poolest.	
6.	Arvuti koormatusest sõltuvalt muutub protsessori taktsagedus.	
7.	Kaal on sülearvuti kõige olulisem näitaja.	
8.	Sülearvutite maksimumkaal on 2,5 kg.	
9.	Sülearvutit on võimalik ühendada serverisse või kohalikku võrku.	
10.	Tööl kasutatavad arvutid peaksid olema võimalikult heade näitajatega.	
11.	Mida paremad on sülearvuti näitajad, seda kiirem ja võimsam see on.	
12.	Eelistada tuleb suurema ekraaniga kuvarit, alates 19 tollist.	
13.	Kuigi arvuti vananeb väga kiiresti, teeb ta oma töö kenasti ära.	

GRAMMATIKA

10. Moodusta omadussõna võrdlusastmed

kiire	kiire+m	
võimas	võimsa+m	
suur		kõige suure+m
väike	väikse+m	kõige väikse+m
uus	uue+m	
mahukas		kõige mahuka+m
sobiv		kõige sobiva+m
korralik		kõige korralikum
aeglane	aeglasem	
hea		kõige parem

Käänamine. Tutvu tabeliga.

ainsus	mitmus
suurem	suurema/d
suurema	suurema/te
suurema/t	suurema/id

GRAMMATIKA

11. Kasuta keskvärret sobivas käändes.

Üks eelistab (aeglane) _____, teine (kiire) _____ arvutit. Tänapäeval on kõik harjunud (võimas) _____ arvutiga, mõni aeg tagasi olid näitajad (tagasihoidlik) _____. Tihti hakkab koolilaps endale (hea) _____ arvutit, kui tema klassikaaslasel on, ise aru saamata, miks tal seda vaja on. Mõned vajavad (suur) _____, mõned (väike) _____ kuvariga arvuteid.

RÄÄKIMINE (PAARISTÖÖ)

12. Missuguste näitajatega arvutit sa eelistad? Kasuta omadussõnade võrdlusastmeid. Räägi järjestuses esitatud näitajatest: ekraan, kuvar, protsessor, kõvaketas, mälumaht, videokaart.

RÄÄKIMINE (RÜHMATÖÖ)

13. Mõned ettevõtted eelistavad arvuteid üürida. Üürimise eesmärk on hoida kokku arvuti hoolduskulusid ja remondikulusid. Mõelge ja arutage üheskoos ning kirjutage rühma seisukohad küsimuste järel oleva tabeli vasakusse lahtrisse.

- 1) Kas üüri maksesumma rendiperioodi jooksul muutub või püsib?
- 2) Kas ettevõttel on õigus lisada arvutisse programme enda äranägemise järgi?
- 3) Kui üürile andjal pole võimalik arvuti rikke puhul kiiresti reageerida, siis kas arvutit tohib ise remontida?
- 4) Mis saab siis, kui arvuti varastatakse?
- 5) Kas teie arvates peaks koolid arvuteid ostma või üürima? Miks?

Arvame	Sain teada
1 -	1 -
2 -	2 -
3 -	3 -
4 -	4 -
5 -	5 -

SÕNAVARA

14. Tõlgi sõnad sõnaraamatu abil.

rik/e, -ke, -et, -keid

riistvara, -, -, -sid

haldus, -e, -t

hulgi/litsentseerimis/leping, -u, -ut, -uid

jääkväärtus, -e, -t

kulumi/ne, -se, -st

ette/teatami/ne, -se, -st

kõrvalda/ma, -da, -b

tagasiarvestus, -e, -t, -i

tarkvara, -, -

kliendihaldur, -i, -it, -eid

päevapealt

rikki mine/ma, minn/a, lähe/b rikki

KUULAMINE

15. Tutvu juhistega

- a) Tutvu küsimuste ja vastustega. Märki iga küsimuse juurde sobiva vastuse täht.
- b) Kuula teksti nr 10. Kontrolli oma vastust.
- c) Loe vastused tähelepanelikult läbi.
- d) Täida eelmises ülesandes olnud tabeli parem pool.
- e) Võrdle oma tulemusi pinginaabriga.
- f) Tutvustage teistele, mida te algul arvasite ja mida teada saite.

Arvutitöökohta üür

1.	Mida tähendab <i>onsite</i> garantii?	
2.	Mis saab siis, kui arvuti läheb rikki garantii ajal?	
3.	Kas arvuti remondi ajaks saan ma asendusarvuti?	
4.	Kui ma soovin, kas ma tohin ise arvutit hooldada ja remontida?	
5.	Mis saab siis, kui soovin arvutit laiendada (nt lisada mälu) – kas seda tehakse Elioni poolt ja kuidas üüri summa muutub?	
6.	Millist tarkvara ma võin arvutisse installeerida?	
7.	Kas ma saan hiljem Microsoft Office`i juurde üürida, kui ma seda kohe ei vaja?	
8.	Mis juhtub, kui ma kontoritarkvara Microsoft Office enam ei vaja, näiteks hangin hulgilitsenseerimislepingu?	
9.	Kas kontoritarkvara on võimalik tõsta ühest arvutist teise?	
10.	Kui 36 kuud saab täis, kas üüri makse püsib samana?	
11.	Mis on arvuti hinnaks, kui soovin selle üüriperioodi lõpus välja osta?	
12.	Kas saan arvuti varem välja osta, enne üüriperioodi lõppu?	
13.	Kas ma võin lepingu enne 36 kuu möödumist lõpetada?	
14.	Mis juhtub siis, kui ma ei teata 90 päeva ette?	
15.	Mida peab tegema teenuse kasutamise lõppemisel?	
16.	Kas arvuti üüri on võimalik edasi anda teisele firmale?	
17.	Mis juhtub, kui arvuti varastatakse, hävineb vms?	

1.	Asendusarvutit see teenus ei sisalda, kuid remondis oldud päevade osas ei pea Te teenuse eest maksma. Teile tehakse tagasiarvestus, mis kajastub järgmise kuu arvel. Kui peate vajalikuks asendusarvuti võimalust, soovitame Teile teenust <i>Arvutitöökohtade haldus</i> .
2.	Ei ole. Kontoritarkvara peab olema seotud kindla arvutitöökohaga ja teise arvutisse seda installeerida ei tohi.
3.	Ei, kahjuks arvutitöökohta üüri teenust ei saa loovutada kolmandale isikule.
4.	Elionilt üüritud arvutitöökohti hooldavad ja remondivad Elioni IT-spetsialistid. Et Elion suudaks tagada teenuse kvaliteedi, ei ole kliendil endal ega kolmandatel isikutel lubatud arvutitöökohti remontida ja hooldada. Sellisel juhul kaotab garantii koheselt kehtivuse.
5.	Garantiirikete registreerimine toimub 24 tundi päevas ja 7 päeva nädalas tasuta telefonil 800 9944 või e-posti aadressil <i>support@elion.ee</i> . Elioni IT-spetsialist tuleb Teie juurde, et rike kõrvaldada. Kui see ei peaks kohapeal õnnestuma, võtab IT-spetsialist arvuti kaasa ja viib selle remonti. Vea kõrvaldamise aeg sõltub tootja poolt määratud garantiiremondi tööde teostamise ajast.
6.	Hinnaks on arvuti jääkväärtus, mis määratakse lepingu sõlmimisel ning mis on arvuti müügihinna 10%. Näiteks 10 000 kroonise arvuti saate üüriperioodi lõpus välja osta 1000 krooniga.
7.	Jah võib. Teil on õigus leping üles öelda või lõpetada arvutitöökohta kasutamine enne 36 kalendrikuu möödumist, kui teavitata sellest Elioni ette vähemalt 90 päeva.
8.	Jah, see on võimalik erikokkuleppel. Selleks võtke ühendust Teie kliendihalduriga või <i>Äriteenindusega</i> .
9.	Jah, see on võimalik, kuid ainult Elionilt üüritud arvutitöökohtadele.
10.	Kliendi kohuseks on hoida arvutitöökohta oma kulul selliselt, et oleks välistatud selle riist- ja tarkvara vargus, kaotsimine, hävimine või kahjustamine. Kui mõni nendest asjadest peaks siiski juhtuma, tuleb sellest koheselt Elioni informeerida. Samuti tuleb hüvitada selle sündmuse poolt Elionile tekitatud kahju, lähtudes arvutitöökohta maksumusest.
11.	Kontoritarkvara kasutamine on Teil igal ajal õigus lõpetada. Sellisel juhul peate teavitama oma soovist Elioni ning arvutisse installeeritud kontoritarkvara arvutist kustutama.

12. Kui soovite, siis pärast 36-kuuse üüriperioodi möödumist vahetab Elion kasutusel olnud arvutitöökohad uute arvutitöökohtade vastu tasuta välja. Samuti vaadatakse üle hinnad ning arvuti konfiguratsioonid. Kuna tehnika areneb, siis sama kuutasuga saate tõenäoliselt oluliselt võimsama arvuti. Selleks võtke ühendust Teie kliendihalduriga või <i>Äriteenindusega</i> .
13. <i>Onsite</i> garantii tähendab arvutitöökoha rikete kõrvaldamist Teie asukohas. Üürivate arvutite riistvara rikke korral kohalesõidu tasu ei võeta. Elioni IT-spetsialist toimetab arvuti tasuta lähima garantii teostaja juurde ja sealt tagasi. Tarkvaraliste ja garantii alla mittekäivate rikete kõrvaldamine toimub lisatasu eest vastavalt hinnakirjale.
14. Te võite installeerida igasugust tarkvara, eeldusel et Teil on olemas vastava tarkvara kasutusõigus.
15. Teenuse kasutamise lõppemisel tuleb Teil tagastada arvutitöökoht Elionile samas kompleksuses ja seisundis, milles Te arvuti saite, arvestades normaalset kulumist.
16. Võite teenuse kasutamise lõpetada ka päevapealt, aga siis tuleb Teil tasuda Elionile nimetatud perioodi (90 päeva) eest kokkulepitud kuutasud.
17. Üüritud arvutite hilisem laiendamine muudaks kuutasu arvutamise väga keeruliseks ning teenuse kallimaks. Seetõttu üüritud arvuteid ei saa laiendada. Kui arvuti ei peaks Teie nõudmistele enam vastama, on Teil võimalus 90-päevase etteteatamisega leping lõpetada ning sõlmida uus leping, valides Teile sobiva konfiguratsiooniga arvuti.

KOKKUVÕTTEV ÜLESANNE

16. 1) Mine veebilehele <http://www.delfi.ee/news/1990/>, millelt leiad teema „Meenutame 90ndaid“. Vali teema „Minu esimene arvuti“, leiad arvutiga, arvutimängudega, programmidena jm seotud artikleid. Vali kas ühest või eri kategooriatest artiklid. Tutvu sellel lehel olevate artiklitega.

Loe läbi vähemalt kolm artiklit.

Tee neist kokkuvõtted järgmise skeemi järgi:

- Mida autor meenutab?
 - Mis ajastust on ta meenutus pärit?
 - Missugused on tema emotsioonid?
 - Mitu kommentaari on lugejad tema meenutusele kirjutanud?
 - Kas lugejad on andnud autorile positiivset või negatiivset tagasisidet? Näited?
- 2) Mõttele oma esimestele kokkupuudetele arvutiga. Kirjelda oma esimest arvutit, mõne (ammuse) mängu mängimist või programmi kasutama õppimist. Pane oma meenutused kirja. Järgi skeemi.
- Pane kirja aastaarv.
 - Pane kirja kategooria: arvuti, arvutimäng, mõne programmi kasutama õppimine.
 - Kirjuta, kuidas sa õppisid seda arvutit, programmi või arvutimängu kasutama.
 - Pane kirja, kas selle juures juhtus midagi naljakat.
 - Kirjuta, kas selle tundmaõppimine võttis palju aega.
 - Kui meenutada tagantjärele, siis missuguseid emotsioone see sulle pakkus/pakub.
- 3) Vaheta klassis meenutusi.
- Loe läbi mõne kaaslase meenutus ja kirjuta neile kommentaare ja küsimusi.
 - Tagasta kommentaarid loo autorile.
 - Esita lugu koos kommentaaridega õpetajale hindamiseks.

Tekst nr 1

1. Joonista ruudu ülemise serva keskele aken.
2. Joonista akna alla suur arvutitlaud.
3. Joonista ruudu paremast alumisest nurgast alt üles poole jooniseni voodi.
4. Kirjuta joonise paremale servale „Minu tuba“
5. Joonista ruudu vasakust ülemisest nurgast ülevalt alla poole jooniseni kapp.
6. Joonista ruudu vasakusse serva alumisse nurka uks.
7. Värv voodi tumedaks.
8. Joonista parema serva keskele seinalamp.
9. Joonista arvutitlaua paremasse serva kuvar.
10. Ruumi keskele joonista laelamp.
11. Joonista tuppa veel üks vabalt valitud ese.

Tekst nr 2

Töökoht on ettevõtte territooriumil või tööruumis paiknev töötamiskoht ja seda ümbritsev töökeskkond või muud töötamiskohad, kuhu töötajal on töötamise ajal juurdepääs või kus ta töötab töandja loal või korraldusel. Tööandjal on kohustus sisustada ja kujundada töökohad nii, et on võimalik vältida tööõnnetusi ja tervisekahjustusi ning säilitada töötaja töövoime ja heaolu.

Töökohtades peab olema ventilatsioonisüsteem, mille abil asendatakse seisnud, kuum või niiske õhk piisavas koguses värske või konditsioneeritud õhuga ning vähendatakse miinimumini ebameeldivate lõhnade levimist. Ehkki piisav õhuvahetus võib toimuda ka akende või muude avade kaudu, on siiski ette nähtud sundventilatsiooni süsteemid ja nende regulaarne hooldus. Valgustus peab olema piisav, et võimaldada ohutu töö ja liikumine. Vajaduse korral tuleb tagada kohtvalgustus nii töökohadel kui ka liikumisteede ohtlikes kohtades. Valgustus ja valgustid peavad olema ohutud. Kohad, kus valguse ootamatu kadumine võib tekitada ohtu, tuleb varustada automaatselt süttiva autonoomse hädavalgustussüsteemiga. Töökoht, mööbel ja töövahendid peavad olema puhtad. Puhastada tuleb ka põrandaid, seinu ja lagesid. Puhastustöö ja jäätmete eemaldamine peab toimuma vastavalt vajadusele ning tõhusalt. Jäätmed tuleb ladustada selleks sobivates konteinerites.

Tööruumides peab olema piisavalt palju vaba ruumi, et tagada inimeste takistamatu liikumine. Normaalseks loetakse olukorda, kui tühja ruumi mahu jagamisel selles tavaliselt töötavate inimeste arvuga saadakse tulemuseks vähemalt 11 kuupmeetrit. Kõik 3,5 meetrist kõrgemad ruumid või ruumi osad loetakse kolme meetri kõrgusteks. 11 kuupmeetrit inimese kohta on minimaalne määr ja võib osutuda ebapiisavaks sõltuvalt töökoha paiknemisest ja töö iseloomust.

Tekst nr 3

- Joonis number 1.** Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Hoidke käsi allapoole rippu. Tehke õlaringe ette- ja tahapoole. Harjutust on soovitatav teha 5–15 korda.
- Joonis number 2.** Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Tõstke käsi vaheldumisi eest kaarega üles pea kohale. Kui üks käsi on üleval, siis teine käsi on all. Seda harjutust soovatakse sooritada 5–15 korda.
- Joonis number 3.** Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Hoidke üht kätt all, teine käsi tõstke üles, hoides

seeda umbes 45-kraadise nurgaga allapoole külje suunas. Tehke üleval oleva randmega üht- ja teistpidi ringe. Seejärel laske käsi alla, tõstke teine käsi ja korrae randmeringe. Kokku 5–15 korda.

Joonis number 4. Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Käed hoidke all. Liigutage külgedelt kaht kätt korraga üles ja alla tagasi, nii viiest kuni 15 korrani.

Joonis number 5. Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Käed hoidke külgedel suunaga allapoole. Püüdke suruda õlgadest alates käsi maa suunas. Seejärel laske õlad vabaks. Käsi ja õlgu suruge alla umbes 5–15 korda.

Joonis number 6. Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Käed hoidke vabalt külgedel. Painutage pead ja kaela ette- ja tahapoole. Neid liigutusi tehke kokku 5–15 korda.

Joonis number 7. Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Käed võite hoida, kuidas soovite. Vaadake üle õla tagasi selja taha maha. Liigutage pead vaadates kord üle parema, kord üle vasaku õla maha, nii umbes 5–15 korda.

Joonis number 8. Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Pange käed kaela taga kokku ja suruge pead tahapoole käte vahele. Seejärel laske käed alla. Nii korrae 5–15 korda.

Joonis number 9. Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Käsi võite hoida, kuidas soovite. Tehke aeglane pearing ühele poole ja seejärel teisele poole. Kokku 5–15 korda.

Joonis number 10. Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Sirutage käed ette ja suruge sõrmed kokku ja jälle lahti. Kokku tehke harjutust sõrmedele umbes 10–20 korda.

Joonis number 11. Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Pange peopesad kokku ja suruge sõrmeotsi ülespoole. Seejärel laske käed külgedele. Pange uuesti peopesad kokku ja suruge sõrmeotsi ülespoole ning seejärel laske käed külgedele. Tehke nii umbes 10–20 korda.

Joonis number 12. Seiske sirgelt, jalad õlgade laiuselt harkis. Käed hoidke külgedel suunaga allapoole.

Raputage käsi umbes 5 sekundi jooksul. Seejärel seiske rahulikult, käed lõdvalt. Korrae raputusi umbes 5 korda.

Joonis number 13. Istuge toolil. Hoidke pead otse. Liigutage silmi. Vaadake otse – paremale – vasakule – üles – alla. Sulgege kaheks sekundiks silmad. Alustage uuesti silmade liigutamist. Tehke nii kokku 5–15 korda.

Tekst nr 4

Enne töö alustamist sea end laua taha õigesti istuma. Lükka kõik töövahendid endast vähemalt 20 cm kaugusele.

Pärast esimest kahte töötundi tee väike paus ja vaata, mis toimub mujal.

Erguta kaaslasi ja juhi tähelepanu nende tööasendile, siis võid kindel olla, et kui sina eksid, tuletatakse seda sulle meelde.

Juhul kui sa kasutad oma töös intensiivselt hiirt, kasuta randmetoestuseks tugivahendit.

Riputa oma töökohale üles märkmed nendest hiirega tehtavatest funktsioonidest, mida saad teha ka klaviatuuril.

Sul on õigus teada ruumi füüsiliste faktorite näitajaid ja vajaduse korral nõuda mõõtmisi.

Lase kehal ja silmadel puhata tööpäeva jooksul vähemalt kolm korda. Püüa liikuda võimalikult palju.

Kodus kuula muusikat ja ole puhkeasendis vähemalt 10 minutit, et saada üle päeva jooksul kuhjunud lihaspingetest.

Õhtul spordi kergelt.

Uinu oma tervislikus voodis ja jää ootama toredat töist päeva arvuti taga.

Tekst nr 5

Interneti-punkt, Interneti-kohvik, turu-uuringufirma, kaubamaja, noortekaubad, osakond, muusikavideod, sooduspakkumine, ajaveetmiskoht

Tekst nr 6

Kuna paljudel eestlastel ei ole tööl ega kodus võimalust arvutit kasutada, siis on alternatiivseks variandiks tasuta Interneti-punktid või üha suuremat populaarsust koguvad Interneti-kohvikud.

Turu-uuringufirma Emor jaanuaris tehtud küsitlusest selgus, et Eesti elanikest kasutavad kõige rohkem Interneti kuni 24-aastased tallinlased.

Tallinna Interneti-kohvikute turul on veebruari lõpust alates konkurents – lisaks juba kaks ja pool aastat Kunstiakadeemia keldris tegutsenud Enterile tuli veebruari lõpus Tallinna Kaubamaja noortekaupade osakonda teine Interneti-kohvik @5, kus saab Interneti kasutada ning suurelt ekraanilt muusikavideoid vaadata.

Lapsi kohale meelitavaks nipiks oli @5-s eelmise nädala lõpuni sooduspakkumine – kohviku külastajad saavad Interneti kõrvale tasuta Coca-Colat. Interneti serveritakse @5-s veidi odavamalt kui noorte seas populaarses Enteris.

“Kui päeval on vahel mõned arvutid vabad, siis öhtul läheb siin hullumajaks,” räägib Interneti-kohviku @5 teenindaja Raiko Saar. “Hommikul käivad koolilapsed koolitöid tegemas ja ärimehed, kes loevad oma e-posti. Käib ka välismaalasi.”

“Kui otsustasime teha noortekaupade osakonda e-kohviku, ei mõelnud me sellele, et hakkame seal pealt kasumit teenima. Tahtsime teha mõnusa ajaveetmiskoha noortele,” räägib Tallinna Kaubamaja noortekaupade osakonna juhataja Margit Uibokand. “Ei usu, et meie @5 ajab Enteri pankrotti.”

Enteri IT-spetsialisti Mati Piirimägi hinnangul on Interneti-kohvikute järele nõudlust ka siis, kui kõik Eesti elanikud saavad koju arvuti ja Interneti. “Oluline osa Enteri külastajatest on turistid välismaalt ja inimesed väljastpoolt Tallinna, näiteks tudengid Tartust. Käib ka vanemaid inimesi, näiteks dokumente kirjutamas.”

Tekst nr 7

Arvuti paigaldamisel peab olema tagatud vaba õhuvool arvuti ümber.

Arvuti esi- ja tagaküljed peavad asetsema lähemast seinast vähemalt 10 cm kaugusel.

Arvuti külgseinade õhuavad peavad olema vabad.

Arvutit ei tohi paigutada kinnisesse kappi ega kinni katta.

Arvutit ei tohi paigutada kohta, kus päike sellele otse peale paistab.

Kui arvuti komplekti kuuluvad korpuse toed, siis tuleb need paigaldada enne arvuti sisse lülitamist.

Arvuti garantii ei kehti, kui arvuti paigutamisel on eiratud eelpool loetletud nõudeid.

Tekst nr 8

Mida tuleb teha, kui vooluindikaatori tuluke ei sütti ja seade ei tööta?

Siis on vaja eemaldada toitejuhe seinast ja kontrollida kaablite ühendust. Tuleb kontrollida toiteploki oleva toitelüliti asendit. Juhul, kui arvuti tagaküljel on vooluvõrgu valiku lüliti, siis selle asendit ei tohi muuta.

Kui kuvaril ei ole pilti, kuid vooluindikaatori tuluke põleb?

Siis eemaldage kuvari ja arvuti toitejuhtmed seinakontaktist ning kontrollige seadmete vahelise signaalkaabli ühendust. Ühenduskruvide olemasolu korral on neid alati vaja kasutada.

Mida ette võtta, kui kujutis ekraanil on suurem või väiksem kui ekraan, ning osad navigeerimisnupud jäävad nähtavast piirkonnast välja?

Siis häälestage kuvarile korralik pilt kuvariga kaasas oleva juhendi abil.

Mida peab tegema inimene, kes on ostrnud kõlarid, kuid neist ei tule heli?

Kõlari nupust on vaja reguleerida helitugevust ning kontrollida tarkvaralist heliseadistust. Helitugevuse tarkvaralist seadistust saab muuta ka töölaua paremas alumises servas leiduvale kõlarikujulisele ikoonile parema hiireklahviga vajutades. Kui eelnevad näpunäited ei aita, siis lülitage arvuti välja ja kontrollige kaablite ühendusi – kaabli pistiku värv peab ühtima emaplaadi sisendi värviga.

Aga kui Interneti-ühendus ei tööta? Mida siis teha?

Pidage meeles – kontrollige telefoni- või võrgukaablite ühendusi. Ja kui see ei aita, siis pöörduge abi saamiseks Interneti-ühenduse pakkuja poole.

Tekst nr 9

Saatejuht: Tere! Minu nimi on Saale Kasesalu ja tänase saate „Arvutihuviline” külaline on Martin Mesilane, kes esindab arvutipoeketti Tehnomaailm.

Saate külaline: Tere!

Küsimus: Mille peale peaks mõtleva tööandja, kui tema alluvale on tarvis soetada arvuti?

Vastus: Enne kontorisse uue arvuti ostmist peab selgeks tegema kolm põhiasja: kui arvutit kasutatakse, kes hakkab arvutit kasutama ning milliseid programme kasutaja vajab. Kui nendele küsimustele on vastused olemas, siis on lihtne valida välja õige arvuti.

Laiemalt võib töökohad jagada kaheks – paiksed töökohad ja mobiilsed töökohad. Raske on tänasel päeval ette kujutada müügimeest, kes kaupluses riulite vahel ringi käib ning täidab ikka veel tellimuslehte pastapliiatsiga. Tunduvalt mugavam ja kiirem on kasutada sülearvutit või pihuarvutit, kus koheselt saab täita tellimuslehe ning selle ka koheselt lattu ära saata. Seega liikuvale ametikohale sülearvuti.

Küsimus: Kuidas peaks sülearvutis olema tagatud ligipääs Internetile?

Vastus: No sülearvuti olgu kindlasti varustatud WiFi [vifi]-kaardi ja Bluetooth-liidesega.

Pea 95% sülearvutitest on sisse ehitatud WiFi-kaart ning enamus kaubanduskeskusi pakub oma külastajatele tasuta WiFi leviala. Juhul, kui leidub veel mõni ilma WiFi-levita kaubanduskeskus, saab edukalt kasutada arvuti Bluetooth-liidest, et panna mobiiltelefon toimima GPRS-i või 3G modeminna. Infrapunaliidesega enam sülearvuteid ei varustata, sest ka mobiilides on domineerivamaks muutunud just Bluetooth liides.

Küsimus: Liikuvaid töökohti arvesse võttes peaks sülearvuti võimaldama kaua töötada. Millele tuleks tähelepanu pöörata?

Vastus: Kindlasti vajab mobiilne töökoht pika tööajaga sülearvutit. Ühelt poolt võiksid tootjad varustada sülearvutid suurema mahtuvusega akudega, kuid selline lähenemine teeb sülearvuti raskemaks. Hoopis lihtsam lahendus

sülearvutite pikema tööaja tagamiseks on Centrino tehnoloogia. Mobiilse töökooha sülearvutis võiks kindlasti olla Intel Pentium M protsessor või uuem Inteli kaheduumaline protsessor. Need on spetsiaalselt sülearvutile mõeldud protsessorid, mis tarbivad tunduvalt vähem voolu ning suudavad oma taksagedust vastavalt tehtavale tööle kuni kaks korda vähendada. Kuna sülearvutis raketiteadust ei tehta, siis nende protsessoritega varustatud sülearvutid suudavad töötada aku pealt 4–6 tundi.

Küsimus: Mida oleks veel ringliikuvale inimesele sülearvuti osas vaja teada?

Vastus: Sülearvuti puhul on väga tähtis näitaja kaal. Kel töö on väga liikuv ning pidevalt peab jooksma ühelt koosolekult teisele, valib kindlasti sülearvuti, mille kaal alla 2,5 kg. Sellest raskemad sülearvutid on sobivad kodust multimeedia-arvuti asendamiseks.

Küsimus: Kui suur peaks olema kõvaketas?

Vastus: Sobiv mälumaht on sellisel juhul 1024 MB ning kõvaketta maht 60 kuni 80 GB.

Tööarvuti korral asuvad tavaliselt dokumendid ning muud töök vajalikud failid keskses serveris või võrgukettal.

Küsimus: Missugune peab olema videokaart?

Vastus: Sülearvutites on levinud integreeritud videokaart kuni 128 MB mäluga, mis saab edukalt hakkama esitluste ja graafikute esitamiseks. Soovitav, et selline videokaart oleks varustatud ka Video Out väljundiga.

Küsimus: Nii nagu mälumaht, nii pole ka kontoriarvuti puhul ülvõimas protsessor esmatähtis.

Vastus: Jah, ettevõtete põhilised rakendused – raamatupidamise ja müügiprogrammid – asuvad üldiselt serveris või kasutatakse hoopis üle Interneti töötavaid rakendusi. Seega kontoriarvuti puhul ei ole mõtet suuri protsessorinumbreid taga ajada, piisavaks protsessoriks on nii Pentium kui ka Celeron. Kuigi arvutitootjad pakuvad kontoriarvutisse täna juba ka Inteli kaheduumalisi protses-

soreid peaaegu sama hinnaga kui eelmise põlvkonna protsessorid.

Küsimus: Palun tooge veel kord välja peamised näitajad, mida tööandja võiks arvestada.

Vastus: Tehniliste näitajate poolest võiks sobiv kontoriarvuti olla varustatud vähemalt 512 MB püsimäluga, veelgi parem oleks 1024 MB. Tavalises kontori-arvutis üldjuhul ei kasutata suuri videoressursse nõudvaid rakendusi, ideaalselt sobib sellisele arvutile integreeritud videokaart. Selline lahendus saab kenasti hakkama kasvõi digifotode töötlemisega ja videoklippide mahamängimisega. Kontoriarvuti ei vaja väga suurt kõvaketast, sest enamus rakendusi asuvad tavapäraselt firma serveris – piisav kõvaketta suurus on 40 kuni 80 GB.

Kuvari valikul on pigem küsimus suuruses – kas 17" või 19" , aga kindlasti LCD-kuvar.

Küsimus: Me kõik teame, et arvuti vananeb umbes kolme aastaga. Mida võiks kontoriarvuti kohta lohutavat öelda?

Vastus: Kui ostate täna uue ja kõige võimsama arvuti ja jõuate selle Interneti ühendada, selgub kahjuks, et selle väikese ajaga on välja mõeldud hoopis väiksema energiatarbega, kuid võimsam protsessor, veelgi kiirem ja suurema mälumahuga videokaart või suurem ja kiirem kõvaketas. Neid uudiseid ei tasu siiski väga südamesse võtta. Oma töö teeb uus ostetud arvuti kenasti ära, mis sest, et ta enam pole maailma kõige kiirem ega võimsam.

Küsimus: Aitäh, et saite aega tulla meie saatesse.

Vastus: Aitäh teile kutsumast.

Tekst nr 10

Mida tähendab *onsite* garantii?

Onsite garantii tähendab arvutitöökooha rikete kõrvaldamist Teie asukohas. Üürivate arvutite riistvara rikke korral kohalesõidu tasu ei võeta. Elioni IT-spetsialist toimetab arvuti tasuta lähima garantii teostaja juurde ja sealt tagasi. Tarkvaraliste ja garantii alla mittekaivate rikete kõrvaldamine toimub lisatasu eest vastavalt hinnakirjale.

Mis saab siis, kui arvuti läheb rikki garantii ajal?

Garantiirikete registreerimine toimub 24 tundi päevas ja 7 päeva nädalas tasuta telefonil 800 9944 või e-posti aadressil support@elion.ee. Elioni IT-spetsialist tuleb Teie juurde, et rike kõrvaldada. Kui see ei peaks kohapeal õnnestuma, võtab IT-spetsialist arvuti kaasa ja viib selle remonti. Vea kõrvaldamise aeg sõltub tootja poolt määratud garantiiremondi tööde teostamise ajast.

Kas arvuti remondi ajaks saan ma asendusarvuti?

Asendusarvuti see teenus ei sisalda, kuid remondis olnud päevade osas ei pea Te teenuse eest maksma. Teile tehakse tagasiarvestus, mis kajastub järgmise kuu arvel. Kui peate vajalikuks asendusarvuti võimalust, soovime Teile teenust *Arvutitöökohtade haldus*.

Kui ma soovin, kas ma tohin ise arvutit hooldada ja remontida?

Elionilt üüritud arvutitöökohti hooldavad ja remondivad Elioni IT-spetsialistid. Et Elion suudaks tagada teenuse kvaliteedi, ei ole kliendil endal ega kolmandatel isikutel lubatud arvutitöökohti remontida ja hooldada. Sellisel juhul kaotab garantii koheselt kehtivuse.

Mis saab siis, kui soovin arvutit laiendada (nt lisada mälu) – kas seda tehakse Elioni poolt ja kuidas üüri summa muutub?

Üüritud arvutite hilisem laiendamine muudaks kuutasu arvutamise väga keeruliseks ning teenuse kallimaks. Seetõttu üüritud arvuteid ei saa laiendada. Kui arvuti ei peaks Teie nõudmistele enam vastama, on Teil võimalus 90-päevase etteteatamisega leping lõpetada ning sõlmida uus leping, valides Teile sobiva konfiguratsiooniga arvuti.

Millist tarkvara ma võin arvutisse installeerida?
Te võite installeerida igasugust tarkvara, eeldusel et Teil on olemas vastava tarkvara kasutusõigus.
Kas ma saan hiljem Microsoft Office`i juurde üürida, kui ma seda kohe ei vaja?
Jah, see on võimalik, kuid ainult Elionilt üüritud arvutitöökohtadele.
Mis juhtub, kui ma kontoritarkvara Microsoft Office enam ei vaja, näiteks hangin hulgitähtsuseerimislepingu?
Kontoritarkvara kasutamine on Teil igal ajal õigus lõpetada. Sellisel juhul peate teavitama oma soovist Elioni ning arvutisse installeeritud kontoritarkvara arvutist kustutama.
Kas kontoritarkvara on võimalik tõsta ühest arvutist teise?
Ei ole. Kontoritarkvara peab olema seotud kindla arvutitöökohaga ja teise arvutisse seda installeerida ei tohi.
Kui 36 kuud saab täis, kas üüri makse püsib samana?
Kui soovite, siis pärast 36-kuuse üüriperioodi möödumist vahetab Elion kasutusel olnud arvutitöökohad uute arvutitöökohtade vastu tasuta välja. Samuti vaadatakse üle hinnad ning arvuti konfiguratsioonid. Kuna tehnika areneb, siis sama kuutasuga saate tõenäoliselt oluliselt võimsama arvuti. Selleks võtke ühendust Teie kliendihalduriga või <i>Äriteenindusega</i> .
Mis on arvuti hinnaks, kui soovin selle üüriperioodi lõpus välja osta?
Hinnaks on arvuti jääkväärtus, mis määratakse lepingu sõlmimisel ning mis on arvuti müügihinnast 10%. Näiteks 10 000 kroonise arvuti saate üüriperioodi lõpus välja osta 1000 krooniga.
Kas saan arvuti varem välja osta, enne üüriperioodi lõppu?
Jah, see on võimalik erikokkuleppel. Selleks võtke ühendust Teie kliendihalduriga või <i>Äriteenindusega</i> .
Kas ma võin lepingu enne 36 kuu möödumist lõpetada?
Jah, võib. Teil on õigus leping üles öelda või lõpetada arvutitöökohta kasutamine enne 36 kalendrikuu möödumist, kui teavitate sellest Elioni ette vähemalt 90 päeva.
Mis juhtub siis, kui ma ei teata 90 päeva ette?
Võite teenuse kasutamise lõpetada ka päevapealt, aga siis tuleb Teil tasud a Elionile nimetatud perioodi (90 päeva) eest kokkulepitud kuutasud.
Mida peab tegema teenuse kasutamise lõppemisel?
Teenuse kasutamise lõppemisel tuleb Teil tagastada arvutitöökoht Elionile samas kompleksuses ja seisundis, milles Te arvuti saite, arvestades normaalset kulumist.
Kas arvuti üüri on võimalik edasi anda teisele firmale?
Ei, kahjuks arvutitöökohta üüri teenust ei saa loovutada kolmandale isikule.
Mis juhtub, kui arvuti varastatakse, hävineb vms?
Kliendi kohuseks on hoida arvutitöökohta oma kulul selliselt, et oleks välistatud selle riist- ja tarkvara vargus, kaotamine, hävimine või kahjustamine. Kui mõni nendest asjadest peaks siiski juhtuma, tuleb sellest kohe Elioni informeerida. Samuti tuleb hüvitada selle sündmuse poolt tekitatud kahju Elionile, lähtudes arvutitöökohta maksumusest.

SÕNASTIK

A

aktiveeri/ma, -da, -b

– активизировать

aku, -, -t, -sid – аккумулятор

alla andma kellele? mille osas?

– сдаваться

alla laadi/ma, -da, laadi/b alla

– стужать

andmesidekaab/el, -li, -lit – кабель

компьютерной сети

D

domeen, -i, -i, -e – домен

E

eemalda/ma, -da, -n – удалять,

устранять

elektrisead/e, -me, -et, -meid

– электроустройство

ellu viima mida? – воплощать

eralda/ma, -da, -b – различать,

отличать

esipaneel, -i, -i, -e – передняя

панель

ettepanekut tegema mille osas?

– предлагать

H

hõlpsasti – легко

häire, -, -t, -id – помеха, тревога

J

juh/e, -tme, -et, -tmeid – провод

jutumär/gid, -kide, -ke – кавычки

järele tegema mida?

– подделывать, подражать

K

kasutusjuhend, -i, -it, -eid

– инструкция, руководство

katkematu, -, -t, -id –

беспрерывный, непрерывный

kauba/märk, -gi, -ki, -ke

– торговый знак

kinnita/ma, -da, -n – прикреплять,

прилеплять

kitsenda/ma, -da, -b

– ограничивать

kohustatud olema mille osas?

– обязанный

kokku joo/ksuma, -sta, jookse/b

kokku – зависеть

kontaktläätsed/d, -de, -sid

– контактные линзы

koolon, -i, -it, -eid – двоеточие

korraldama mida? – провести,

устроить

korrastami/ne, -se, -st

– упорядочение, регулирование,
благоустройство, заправка

kulu, -, -, -sid – затрата, расход,

трата

kuvar, -i, -it, -eid – монитор

kõrvaldama mida?

– элиминировать, ликвидировать,

удалять

käivita/ma, -da, -n – запускать,

заводить

käivitu/ma, -da, -b – завестись

käsu/rida, -rea, -rida, -ridu

– командная строка

küünar/vars, varre, vart, varsi

– предплечье

L

laadi/ma, -da, -n – заряжать

laiali veda/ma, -da, vea/b laiali

– развозить, разводить, вести

las/kma, -ta, -eb – выгускать,

напускать, пускать, давать

lauaarvuti – настольный

компьютер

levi/ala, -, -, - – распространение,

поле

liiges, -e, -t, -eid – сустав

lõhku/ma, -da, lõhun – ломать,

разносить, сбивать, ломать

läbi põlenud – обгорелый,

прогорелый, горелый

läbi viima mida? – проводить,

устранять

lüliti, -, -t, lüliteid – выключатель

M

mahuta/ma, -da, -n – вмещать,

вкладывать

mahutavus, -e, -t – вместимость,

ёмкость

muretse/ma, -da, -n –

беспокоиться, доставать

N

nihku/ma, -da, -b – сдвинуться

nihuta/ma, -da, -n – сдвигать,

пододвигать

nullimisasend, -i, -it, -eid

– нулевое положение

nõu pidama kellega? mille osas?

– консультироваться, переговорить,

проконсультироваться

O

omal jõul – собственными силами

on ühendatud – объединенный,

соединенный

otse/nähtavus, -e, -t – прямая

видимость

otsingu/väl/i, -ja, -ja, -ju – поле

поиска

P

para/s, -ja, -jat, -jaid – впору,

умеренный, подходящий, уместный

paratamatult – как-никак,

необходимо, неминуемо

peegeldu/ma, -da, -b

– изображаться, отражаться,

отсвечиваться

piiks, -u, -u, -e – пик

piiritle/ma, -da, -b – определять,

разграничить

pinge, -, -t – напряженность

pist/ma, -a, -an – наверхнуть, совать,

сунуться, ткнуть

planeerima mida? – планировать,

запланировать

päring, -u, -u, -uid – запрос

püsi/ma, -da, -n – держаться,

сохраниться

R

ran/ne, -dme, -net, -dmeid

– запястье

raud/vara, -, - – железо

remonditöö/koda, -koja, -koda

– мастерская, обслуживание, сервис

rüperaal, -i, -i, -e – переносной,

портативный компьютер

S

saab kannata/da – пострадать,

страдать

sagedus, -e, -t, -i – частота,

частотность, периодичность

salvesta/ma, -da, -b – записывать,

сохранять

sisesta/ma, -da, -b – вводить

sisse logi/ma, -da, -n – входить

sisellülitami/ne, -se, -st

– включать

sisellülitamis/nupp, -nupu, -nupu

– кнопка включения

sundasend, -i, -it, -eid

– обязательное положение,

принудительное положение

süle/arvuti, -, -t, -arvuteid

– переносной, портативный

компьютер

sütti/ma, -da, -b – загораться,

зажигаться

T

taaskäivita/ma, -da, -b

– перезапустить, завести вновь

tagama mida? – гарантировать,

обеспечить

tarbi/ma, -da, -n – потреблять

test/er, -ri, -rit, -reid – прибор для

тестирования

tinglikult – условно

tippi/ma, -da, tipi/b – печатать,
набирать
toimi/ma, -da, -b – поступать,
распоряжаться
**toite/plokk, -ploki, -plokki, -plokk-
ke** – блок питания
toitejuh/e, -tme, -et, -tmeid
– сетевой провод
traa/t, -di, -ti, -te – провод
tuluke, -se, -st, -si – огонек
tundma mida? – чувствовать,
знать
turvalisus, -e, -t – защищенность,
безопасность
tähelda/ma, -da, -b – замечать
tähista/ma, -da, -n – обозначать,
означать, отметить
täht/aeg, -aja, -aega – срок
töö/riista/riba, -, -, -sid – панель
инструментов
töövõimetus, -e, -t
– неработоспособность,
нетрудоспособность

U

uuenda/ma, -da, -b – обновлять,
возобновлять

V

vaateväl/i, -ja, -ja, -ju
– обзорность
vahemik, -u, -ku – промежуток
valgusallika/s, -, -t, -id – источник
света
valuaisting, -u, -ut, -uid
– ощущение, чувство боли
veenduma milles? – убеждаться
vooluvõrk, -gu, -ku
– электрическая сеть
võrgu/kaar/t, -di, -ti, -te – сетевая
карта
võrgu/liiklus, -e, -t – движение
данных
võrgu/nim/i, -e, -e, -nimesid
– название сети
võrgukaab/el, -li, -lit, -leid
– сетевой кабель
võrgusead/e, -me, -et, -meid
– сетевое устройство
väli/ne, -se, -st, -si – наружный
välja lülita/ma, -da, -n
– выключать, отключить
vältima mida? – избегать

Õ

õhu/vahetus, -e, -t –
воздухообмен

Ä

ära hoidma mida? – избегать

Ü

ühendus, -e, -t, -i – соединение
ühenduskoh/t, -a, -ta – место
подсоединения